

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

« ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ »

του ΚΕΝΤΡΩΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΤΖΟΥΛΑΤΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΕΠΙΚ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΟΛΙΩΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Πειραιάς Αύγουστος 2022

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση της σχέσης ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την ποιότητα της δημοκρατίας τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε ερευνητικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο αυτό, για την παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκαν αρχικά στοιχεία από την Παγκόσμια Τράπεζα για την μέτρηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ των χωρών του κόσμου εκφρασμένο σε σταθερά δολάρια του 2015 και σε σχέση με την μέτρηση της δημοκρατίας επιλέχθηκαν δυο διαφορετικά ινστιτούτα που ασχολούνται με αυτό το θέμα. Η ανάπτυξη, μετρούμενη ως ο ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ των χωρών που ήταν διαθέσιμες για τα δυο ινστιτούτα και την Παγκόσμια Τράπεζα (182 και 145 χώρες αντίστοιχα για το δείκτη Freedom in the World και για τους δυο δείκτες του Polity V) δεν φάνηκε να αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα του επιπέδου δημοκρατίας σε καμία από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις. Ωστόσο, το μέγεθος του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ φάνηκε να είναι προβλεπτικός παράγοντας του επιπέδου δημοκρατίας (μετρούμενο με τρεις διαφορετικούς δείκτες), καθώς όσο μεγαλύτερο πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ διέθετε μια χώρα, τόσο καλύτερη ποιότητα δημοκρατίας είχε

Λέξεις- κλειδιά: οικονομική ανάπτυξη, κατά κεφαλήν πραγματικό ΑΕΠ, ποιότητα δημοκρατίας

Abstract

The purpose of this thesis is to analyze the relationship between economic development and the quality of democracy in both theoretical and research contexts. In this context, for the present study, initial data from the World Bank were used to measure per capita GDP of the world countries expressed in dollars of 2015 and in relation to the measurement of democracy, data from two different institutes were selected to deal with this issue. Growth, measured as the rate of change in per capita real GDP of the countries available for both the institutes and the World Bank (182 and 145 countries respectively for the Freedom in the World index and for the two Polity V indices) was not seen to be a predictor of the level of democracy in any of the cases under consideration. However, the size of real GDP per capita seemed to be a predictor of the level of democracy (measured by three different indicators), as the higher the real GDP per capita a country had, the better the quality of democracy it had.

Keywords: economic growth, real GDP per capita, quality of democracy

Περιεχόμενα

2. Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	8
2.1 Η σχέση μεταξύ δημοκρατίας, ελευθερίας και οικονομικής ανάπτυξης.....	8
2.2 Θεωρίες δημοκρατίας.....	11
2.3. Εμπειρική διερεύνηση της σχέσης δημοκρατίας και ανάπτυξης.....	14
2.4. Η σημασία της δημοκρατίας και της απολυταρχίας στην ανάπτυξη και ο ρόλος της μετάβασης σε δημοκρατικό καθεστώς.....	19
2.5. Εισόδημα και δημοκρατία.....	24
2.6 Το θέμα της επίδρασης της δημοκρατίας στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα.....	26
2.7 Το θέμα της αφθονίας των φυσικών πόρων και της οικονομικής ανάπτυξης.....	28
2.8 Η σημασία της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη.....	29
3. Θέματα σχετικά με την μεθοδολογία.....	32
3.1 Θέματα σχετικά με τον δείκτη Freedom in the World.....	32
3.1.1. Διαδικασία βαθμολογήσεων.....	32
3.1.2. Πολιτικά Δικαιώματα.....	34
3.1.3 Πολιτικές ελευθερίες.....	35
3.2 Θέματα σχετικά με το Polity Project.....	36
3.2.1. Γενικά στοιχεία.....	37
3.2.2. Ιστορική εξέλιξη.....	38
3.2.3 Η σημερινή μορφή του Polity5.....	39
4. Τα αποτελέσματα της έρευνας.....	41
4.1. Τα δεδομένα του δείκτη Freedom in the World.....	41
4.2. Τα δεδομένα του δείκτη Democracy του Polity V.....	46
4.3. Τα δεδομένα του δείκτη ευθραυστότητας του Polity V.....	51
4.4. Το καθεστώς δικαίου των χωρών.....	56
4.5. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2015.....	59

4.6 Η επίδραση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και ρυθμού μεταβολής του στους δείκτες ελευθερίας.....	65
4.6.1. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη Freedom in the World.....	65
4.6.2. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη democracy	68
4.6.3. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη ευθραυστότητας.....	71
4.6.4 Η επίδραση του δικαίου στο εισόδημα και τη δημοκρατία	74
5. Συμπεράσματα	77
Βιβλιογραφία	79

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη Freedom in the World για το 2021.	41
Πίνακας 2. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη democracy του Polity V για το 2018.	47
Πίνακας 3. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη democracy του Polity V για το 2018.	53
Πίνακας 4. Χώρες με διάφορα είδη δίκαιου.....	57
Πίνακας 5. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2015, για το 2018.....	59
Πίνακας 6. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018.....	65
Πίνακας 7. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018.....	66
Πίνακας 8. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018.....	67
Πίνακας 9. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.	68
Πίνακας 10. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.	69
Πίνακας 11. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.....	70
Πίνακας 12. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.....	71
Πίνακας 13. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.....	72
Πίνακας 14. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.....	73
Πίνακας 15. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του ρυθμού μεταβολής κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.....	74
Πίνακας 16. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του δείκτη democracy.....	75

Πίνακας 17. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του δείκτη ευθραυστότητας	76
---	----

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους με βοήθησαν στην ολοκλήρωση των σπουδών μου και στη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ.Στεφανάδη Χριστόδουλο που μου την εμπιστεύτηκε και όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις γνώσεις που μου προσέφεραν.

Ευχαριστίες ξεχωριστές στην οικογένειά μου και τους φίλους μου για την βοήθεια, την συμπαράσταση και την στήριξη που μου προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια.

2. Βιβλιογραφική επισκόπηση

2.1 Η σχέση μεταξύ δημοκρατίας, ελευθερίας και οικονομικής ανάπτυξης

Η ιστορία παραδοσιακά θεωρεί την ελευθερία και τη δημοκρατία ως τον ακρογωνιαίο λίθο της ευημερίας ενός έθνους. Τέτοια ιδεολογικά ερωτήματα ήταν πιο εμφανή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Το πιο ζωντανό παράδειγμα είναι η έντονη διαφορά μεταξύ της Ανατολικής και της Δυτικής Γερμανίας όσον αφορά τη δημοκρατία και την ελευθερία. Η δημοκρατική Δυτική Γερμανία ξεπέρασε σε μεγάλο βαθμό την κομμουνιστική Ανατολική Γερμανία όσον αφορά την οικονομική ευημερία. Η έλευση της Κίνας στην παγκόσμια σκηνή αμφισβητεί την αντίληψη ότι η δημοκρατία είναι προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη. Παρά την έλλειψη ελευθερίας και δημοκρατίας, η Κίνα έχει επιτύχει υψηλή οικονομική ανάπτυξη και υψηλή μείωση της φτώχειας (Folke & Nielsen, 2006). Τέτοια ιστορικά γεγονότα έχουν προκαλέσει μια συνεχιζόμενη συζήτηση που είναι ενεργή μέχρι σήμερα σχετικά με το κατά πόσο η δημοκρατία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη.

Η σχέση μεταξύ δημοκρατίας, ελευθερίας και οικονομικής ανάπτυξης έχει μια πολυεπιστημονική και ποικιλόμορφη βιβλιογραφία χωρίς ξεκάθαρη ή συγκεκριμένη απάντηση. Οι μελέτες που επιχειρούν να επικυρώσουν αυτή τη σχέση έχουν μια πολυφωνία από εκ διαμέτρου αντίθετες αφηγήσεις με έναν βαθμό ασυμφωνίας που δεν βοηθά πάντα την πλήρη κατανόηση του ζητήματος. Η μελέτη των Kabir & Alam (2021) επιχειρεί να συμβάλει στην συνεχώς μεταβαλλόμενη βιβλιογραφία εκτιμώντας εμπειρικά εάν η δημοκρατία, η προσωπική και οικονομική ελευθερία επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη.

Η μελέτη των Kabir & Alam (2021) ερευνά εμπειρικά 115 χώρες κατά την περίοδο 2006-2018 χρησιμοποιώντας παλινδρόμηση πάνελ και διαπίστωσε ότι η ποιότητα της δημοκρατίας ήταν σημαντική για την εξήγηση της δυναμικής αύξησης του κατά κεφαλήν εισοδήματος μιας χώρας. Η οικονομική ελευθερία έχει επίσης μια

στατιστικά σημαντική και θετική σχέση με την εξέλιξη του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Η προσωπική ελευθερία, από την άλλη πλευρά, είναι επιζήμια για την ανάπτυξη σε χώρες που έχουν χαμηλά επίπεδα ελευθερίας, αλλά λειτουργεί ως καταλύτης για την ανάπτυξη όταν μια κοινωνία έχει φτάσει σε ένα ώριμο επίπεδο προσωπικής ελευθερίας. Άλλοι παράγοντες που σχετίζονται με την άμβλυνση της ανάπτυξης, όπως η εισοδηματική ανισότητα, η ανεργία και η αστικοποίηση έχουν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική πρόοδο. Σύμφωνα με την ιστορική συναίνεση, οι χώρες που είναι θεσμικά απομονωμένες από τη δημοκρατία τα πηγαίνουν χειρότερα οικονομικά από τις δημοκρατικές χώρες.

Εξάλλου, επί του παρόντος, η Δημοκρατία θεωρείται ως το ιδανικό πολιτικό πρότυπο, αφού αυτό το πολιτικό καθεστώς υποτίθεται ότι φέρνει περισσότερη δικαιοσύνη στους πολίτες-ψηφοφόρους από άλλα πολιτικά καθεστώτα. Συνεπώς, εάν το *Braison d'être* της δημοκρατίας είναι ιδανική ισότητα, είναι ευνοϊκό να αναζητήσουμε τη φύση αυτής της ισότητας. Τα ζητήματα που διακυβεύονται σχετίζονται τότε με την αποκάλυψη της σχέσης μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικής ανάπτυξης, εισοδηματικής ανισότητας και φτώχειας.

Επιπλέον, η εισοδηματική ανισότητα και η φτώχεια έχουν αυξηθεί σε χώρες που είναι ως επί το πλείστον δημοκρατικές, όπως οι ΗΠΑ, η Αυστραλία, η Γερμανία και η Βουλγαρία. Τέτοια φαινόμενα εφιστούν την προσοχή των μηχανισμών που ωφελούν, με δίκαιο τρόπο, τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινωνίας.

Ωστόσο, για ορισμένους συγγραφείς (π.χ. Barro 1996), οι επιπτώσεις της δημοκρατίας στην οικονομική ανάπτυξη παραμένουν ασαφείς και τα αποτελέσματα σε αυτή τη σχέση είναι μικτά. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα αυταρχικό καθεστώς μπορεί να προσφέρει πιο αποτελεσματική οικονομική ανάπτυξη από ό,τι ένα δημοκρατικό καθεστώς. Τα αυταρχικά καθεστώτα είναι σε θέση να κάνουν περισσότερη οικονομία μέσω υψηλότερων φορολογικών συντελεστών και άλλων εργαλείων (Sandalcilar, 2013). Τα τελευταία χρόνια, αρκετές χώρες, κυρίως ασιατικές, γνωρίζουν σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης, χωρίς απαραίτητα να είναι δημοκρατικές. Η Κίνα είναι ίσως το πιο πειστικό παράδειγμα.

Η μείωση της εισοδηματικής ανισότητας και της φτώχειας απαιτεί καλή οικονομική και πολιτική βούληση (Younsi & Bechtini, 2018). Σε ένα δημοκρατικό

καθεστώς, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής προσπαθούν να προτείνουν πειστικές προτάσεις και πρακτικές λύσεις, να υπερασπιστούν τα κοινωνικοοικονομικά συμφέροντα διαφορετικών κοινωνικών τάξεων και να βοηθήσουν τους φτωχούς να επενδύσουν. Αντίθετα, η υιοθέτηση αυτών των δημοκρατικών προτάσεων και πρακτικών απαιτεί συχνά περίπλοκες και δυσκίνητες διαδικασίες. Αυτό μπορεί να προκαλέσει κοινωνικά προβλήματα όσον αφορά την εισοδηματική ανισότητα και τη φτώχεια. Ως εκ τούτου, η καλή επικοινωνία και η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της πολιτικής και των οικονομικών παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επίλυση προβλημάτων.

Ο στόχος της εργασίας των Kaidi & Mensi (2019) είναι να ελέγξει τη σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης (FD), των πολιτικών θεσμών (PI), των εισοδηματικών ανισοτήτων (II) και της φτώχειας. Δοκίμασαν οι εν λόγω ερευνητές αυτή τη σχέση χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους εκτίμησης και δύο ξεχωριστά δείγματα. Το πρώτο δείγμα αποτελείται από μια ομάδα 93 δημοκρατικών χωρών και το δεύτερο περιλαμβάνει μια ομάδα 31 αυταρχικών χωρών. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι, σε αντίθεση με τις αυταρχικές χώρες, η οικονομική ανάπτυξη και οι δημοκρατικοί θεσμοί, χωριστά, συμβάλλουν στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών, μειώνοντας τη φτώχεια στις δημοκρατικές χώρες. Αντίθετα με τις αυταρχικές χώρες, η αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και πολιτικής, δεν μειώνει τις εισοδηματικές ανισότητες και τη φτώχεια στις δημοκρατικές χώρες. Η ανάλυση της δημοκρατικής ομάδας αποφέρει αντίθετα αποτελέσματα, ιδιαίτερα σε χώρες χαμηλού, μεσαίου και ανώτερου μεσαίου εισοδήματος σε σύγκριση με χώρες υψηλού εισοδήματος.

Η έρευνα των Ghardallou & Sridi (2022) αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης βιβλιογραφίας που επιδιώκει να εντοπίσει τις αιτίες και την προέλευση της ανάπτυξης. Αυτή η κατεύθυνση της έρευνας, πολύ μεγάλη και παλιά, πηγαίνει πίσω στην εποχή της πρώτης βιομηχανικής επανάστασης, που ξεκίνησε από τον Άνταμ Σμιθ (1776), ο οποίος ήταν ένας από τους αληθινούς προδρόμους για την αμφισβήτηση της προέλευσης του πλούτου και του πώς αυτός μπορεί να αυξηθεί. Μέσα από αυτά τα ερωτήματα, ο συγγραφέας προτείνει μια ανάλυση των καθοριστικών παραγόντων της οικονομικής ανάπτυξης. Αποδεικνύει ότι υπάρχουν τρεις κύριες αιτίες για τον πλουτισμό του έθνους. Αυτοί οι παράγοντες είναι ο καταμερισμός της εργασίας, η

συσσώρευση κεφαλαίου και το μέγεθος της αγοράς. Η κατανομή της παραγωγικής διαδικασίας επιτρέπει σε κάθε εργαζόμενο να γίνει ειδικός στο έργο του, αυξάνοντας έτσι την αποδοτικότητα και την παραγωγικότητά του. Ομοίως, η συσσώρευση κεφαλαίου και, ιδιαίτερα, η επένδυση σε μηχανήματα καθιστά δυνατή την αύξηση της εξειδίκευσης των εργαζομένων, η οποία θα αυξήσει την παραγωγή (και συνεπώς τον πλούτο) κατά κεφαλήν. Τέλος, μια ευρύτερη αγορά θα διευκολύνει τις εμπορικές ευκαιρίες και θα αυξήσει τον καταμερισμό της εργασίας. Πράγματι, όσο μεγαλύτερη είναι η αγορά, τόσο πιο εύκολα ο εξειδικευμένος παραγωγός θα πουλήσει το εμπόρευσμά του στην αγορά και θα μπορεί να προμηθεύεται ανάλογα με αυτά που χρειάζεται και δεν παράγει.

Δεδομένης της σημασίας της κοινής ανάλυσης της οικονομικής και πολιτικής διαδικασίας, αρκετοί ερευνητές έχουν εξετάσει την επίδραση του πολιτικού καθεστώτος στην οικονομική ανάπτυξη. Η μεγάλη πλειοψηφία αυτών των ερευνητών αποκρυσταλλώνεται στην αξιολόγηση του οικονομικού αντίκτυπου ενός δημοκρατικού πολιτικού συστήματος σε σχέση με ένα αυταρχικό πολιτικό καθεστώς. Στόχος της ανασκόπησης των Ghardallou & Sridi (2022) είναι να αναλύσει την υπάρχουσα θεωρητική βιβλιογραφία που υπογραμμίζει τις επιπτώσεις ενός δημοκρατικού πολιτικού συστήματος στην οικονομική ανάπτυξη με μια σύντομη ματιά σε ορισμένα σχετικά μοντέλα. Ειδικότερα, η εργασία εξετάζει τα κανάλια μέσω των οποίων η δημοκρατία θα μπορούσε να επηρεάσει την ανάπτυξη και την μεγέθυνση=.

2.2 Θεωρίες δημοκρατίας

Η επιστημονική έρευνα έχει χρησιμοποιήσει διάφορους ορισμούς της δημοκρατίας. Στην προσέγγιση του Dahl (1971), την οποία χρησιμοποιούν και οι Nino-Zarazua et al. (2022), η δημοκρατία ορίζεται τόσο ως προς τον βαθμό δημόσιας αμφισβήτησης (παρουσία ανταγωνιστικών εκλογών) όσο και ως προς το βαθμό περιεκτικότητας (ποιος ψηφίζει). Συγκεκριμένα, για τον Dahl (1971), η δημοκρατία απαιτεί -πέρα από τις διαδικασίες- θεσμικές εγγυήσεις ότι οι πολίτες μπορούν να διατυπώνουν τις προτιμήσεις τους και να δηλώνουν αυτές τις προτιμήσεις σε άλλους, και ότι αυτές οι προτιμήσεις θα σταθμίζονται εξίσου από την κυβέρνηση.

Έτσι, στην εργασία των Nino-Zarazua et al. (2022), η «δημοκρατία» αναφέρεται στην εκλογική δημοκρατία, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά. Τα καθοριστικά χαρακτηριστικά της δημοκρατίας στην προσέγγιση των εν λόγω ερευνητών συνδέονται στη συνέχεια με τις οκτώ θεσμικές εγγυήσεις του Dahl: ελευθερία σχηματισμού και συμμετοχής σε ενώσεις, ελευθερία έκφρασης, δικαίωμα ψήφου, επιλεξιμότητα για δημόσια αξιώματα, δικαίωμα των πολιτικών ηγετών να ανταγωνίζονται για υποστήριξη, εναλλακτική πηγές πληροφόρησης, ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και θεσμοί που συνδέουν την κυβερνητική πολιτική με τις ψήφους και τις προτιμήσεις του κοινού.

Αντίθετα, το ισχυρό κράτος δικαίου, το οποίο είναι απαραίτητο για τη «φιλελεύθερη δημοκρατία», δεν αποτελεί καθοριστικό χαρακτηριστικό της δημοκρατίας στην προσέγγιση αυτών των ερευνητών. Ομοίως, η αποτελεσματική γραφειοκρατία και η απουσία διαφθοράς, για παράδειγμα, μπορεί πράγματι να συμβάλλουν στην καλύτερη λειτουργία των δημοκρατικών κρατών, αλλά τα κράτη που τα στερούνται μπορεί να εξακολουθούν να είναι δημοκρατίες. Όπως συζητείται περαιτέρω παρακάτω, η δημοκρατία, όπως αυτή εννοιολογείται, αποτυπώνεται καλά από τον δείκτη εκλογικής δημοκρατίας του Varieties of Democracy (V-Dem), ο οποίος χρησιμοποιείται στην ανάλυση των εν λόγω ερευνητών.

Ο εκδημοκρατισμός, με τη σειρά του, αναφέρεται στη διαδικασία μετακίνησης από ένα αυταρχικό σε ένα δημοκρατικό καθεστώς. Στη βιβλιογραφία διακρίνονται τακτικά διάφορα στάδια. Η δημοκρατική «μετάβαση» αναφέρεται στην υιοθέτηση δημοκρατικών θεσμών στη θέση των αυταρχικών, που χαρακτηρίζονται, για παράδειγμα, από συνταγματικές αλλαγές και τη διεξαγωγή «ελεύθερων και δίκαιων» εκλογών· δημοκρατική «επιβίωση» στη συνεχιζόμενη πρακτική της δημοκρατίας· και δημοκρατική «εδραίωση» όταν η δημοκρατία έχει γίνει «το μόνο παιχνίδι στην πόλη». Άλλες εργασίες για τον εκδημοκρατισμό διακρίνουν περαιτέρω τη «δημοκρατική εμπάθυνση», η οποία συνεπάγεται όχι μόνο την εδραίωση της δημοκρατικής πρακτικής, αλλά και την κίνηση προς μια πιο ουσιαστική δημοκρατία (Heller, 2000).

Η θεωρία του εκσυγχρονισμού είναι ένα κλασικό παράδειγμα που υποστηρίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη οδηγεί σε δημοκρατική μετάβαση (Lipset, 1959). Το θεσμικό αυτό «στρατόπεδο» είναι εξαιρετικά ευρύ, προβάλλοντας μια σειρά από επιχειρήματα σχετικά με το πώς διαφορετικοί θεσμοί και η ενίσχυση τέτοιων θεσμών

μπορούν να υποστηρίξουν τη δημοκρατία και τις διαδικασίες εκδημοκρατισμού. Ορισμένα ιδιαίτερα σημαντικά θέματα περιλαμβάνουν εργασίες για τον «εκδημοκρατισμό μέσω εκλογών» (Lindberg 2009), καθώς και τη σημασία των συγκεκριμένων εκλογικών ρυθμίσεων (Reilly, 2001), τα πολιτικά κόμματα, την κοινωνία των πολιτών, τις επιχειρήσεις μέσω ενημέρωσης και τους δικαστικούς θεσμούς.

Μια βασική σημείωση είναι ότι οι περίοδοι μετάβασης του καθεστώτος είναι αβέβαιες, με πολλαπλά πιθανά αποτελέσματα, και σε τέτοια πλαίσια οι πολιτικές ελίτ μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο. Ομοίως, οι φορείς υπέρ της δημοκρατίας και ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν μπορεί να είναι σημαντικοί για τη διευκόλυνση της επιβίωσης των εύθραυστων δημοκρατιών, όπως υποστηρίζει ο Karl (1990).

Όπως σημειώθηκε και προηγουμένως, σύμφωνα με την υπόθεση εκσυγχρονισμού του Lipset (1959), το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης οδηγεί στη δημιουργία και εδραίωση της δημοκρατίας. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με μια άλλη προσέγγιση στην πολιτική οικονομία που είναι η υπόθεση των κρίσιμων συγκυριών. Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση, η θεσμική αλλαγή που επηρεάζει τόσο την οικονομική όσο και την πολιτική ανάπτυξη ξεκινά από διαφορές κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης κρίσιμης ιστορικής συγκυρίας.

Η υπόθεση του εκσυγχρονισμού έχει πολύ μεγαλύτερη επιρροή από την υπόθεση των κρίσιμων συγκυριών στις κοινωνικές επιστήμες. Η έρευνα των Acemoglu et al. (2009) καταδεικνύει ότι τα στοιχεία που υποστηρίζουν την υπόθεση του εκσυγχρονισμού είναι πολύ πιο αδύναμα από ό,τι θεωρήθηκε αρχικά. Αντίθετα, παρουσιάζει στοιχεία που συνάδουν με την ύπαρξη και τη σημασία των κρίσιμων συγκυριών.

Οι περισσότερες προηγούμενες εργασίες σχετικά με τους καθοριστικούς παράγοντες της δημοκρατίας χρησιμοποιούν ανάλυση παλινδρόμησης διατομής για τη διερεύνηση της αιτιώδους σχέσης μεταξύ εισοδήματος και δημοκρατίας (ιδίως, τις δημοκρατικές μεταβάσεις). Ωστόσο, είναι σημαντικό να ελέγχονται κοινές μεταβλητές που επηρεάζουν το εισόδημα και τη δημοκρατία. Ο απλούστερος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του εισοδήματος και της

δημοκρατίας σε μια ομάδα χωρών και ο έλεγχος για τις σταθερές επιπτώσεις της χώρας. Ο έλεγχος για σταθερές επιδράσεις δεν είναι μόνο μια απλή και διαφανής στρατηγική, αλλά είναι επίσης στο πνεύμα της υπόθεσης των κρίσιμων συγκυριών, καθώς εξαλείφει την επίδραση σταθερών, δυνητικά ιστορικών παραγόντων.

Οι εν λόγω ερευνητές επανεξετάζουν και επαναξιολογούν κριτικά την ευρέως αποδεκτή υπόθεση του εκσυγχρονισμού που ισχυρίζεται ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα προκαλεί τη δημιουργία και την εδραίωση της δημοκρατίας. Οι υπάρχουσες μελέτες βρίσκουν υποστήριξη για αυτήν την υπόθεση επειδή αποτυγχάνουν να ελέγξουν την παρουσία παραλειπόμενων μεταβλητών. Ο έλεγχος για αυτούς τους παράγοντες είτε συμπεριλαμβάνοντας σταθερές επιδράσεις χώρας σε ένα γραμμικό μοντέλο είτε συμπεριλαμβάνοντας παραμέτρους τυχαίων επιδράσεων σε ένα μη γραμμικό μοντέλο διπλού κινδύνου αφαιρεί τη συσχέτιση μεταξύ του εισοδήματος και της πιθανότητας μετάβασης από και προς τα δημοκρατικά καθεστώτα.

Επιπλέον, οι εκτιμώμενες σταθερές επιδράσεις από το γραμμικό μοντέλο σχετίζονται με ιστορικούς παράγοντες που επηρεάζουν τόσο το επίπεδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος όσο και την πιθανότητα δημοκρατίας σε μια χώρα. Αυτά τα στοιχεία συνάδουν με την ιδέα ότι τα γεγονότα κατά τη διάρκεια κρίσιμων ιστορικών συγκυριών μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλίνουσες οδούς πολιτικο-οικονομικής ανάπτυξης, καθώς μερικά οδηγούν σε ευημερία και δημοκρατία, άλλα σε σχετική φτώχεια και μη δημοκρατία.

2.3. Εμπειρική διερεύνηση της σχέσης δημοκρατίας και ανάπτυξης

Στο ερώτημα σχετικά με το κατά πόσο η δημοκρατία αυξάνει την οικονομική ανάπτυξη, η βιβλιογραφία τείνει να βρίσκει μικτή επίδραση, η οποία ωστόσο παρουσιάζει πιθανά προβλήματα ενδογενείας, καθώς ο εκδημοκρατισμός τυπικά δεν είναι τυχαίος και μπορεί να επηρεαστεί από παράγοντες που έχουν επίσης αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη. Η έρευνα των Morigiz & Sjöholm (2014) περιορίζει το ερώτημα για την εμπειρική εκτίμηση της αιτιώδους επίδρασης των τοπικών εκλογών

στην τοπική οικονομική ανάπτυξη στην Ινδονησία χρησιμοποιώντας μια οιονεί πειραματική ερευνητική μέθοδο.

Οι πρώτες άμεσες εκλογές αρχηγών περιφερειών στην Ινδονησία διεξήχθησαν με κλιμακωτό τρόπο και αποφασίστηκαν έτσι ώστε το έτος εκλογής να είναι εξωγενές. Έτσι, η ανάπτυξη στις περιφέρειες που είχαν τις πρώτες τους εκλογές για τους επικεφαλής των περιφερειών μπορεί να συγκριθεί με την ανάπτυξη σε περιφέρειες που δεν είχαν απευθείας εκλογές. Οι εκτιμήσεις των εν λόγω ερευνητών δεν δείχνουν καμία γενική επίδραση των τοπικών εκλογών στην οικονομική ανάπτυξη. Το αποτέλεσμα είναι ανθεκτικό σε διάφορες δοκιμές και υποστηρίζεται από δεδομένα που δείχνουν μικρές επιπτώσεις των εκλογών στη διακυβέρνηση.

Οι πρώιμες εμπειρικές έρευνες των θεσμικών καθοριστικών παραγόντων της οικονομικής ανάπτυξης έδειξαν ήδη μικά αποτελέσματα. Ωστόσο, αυτό δεν προκαλεί έκπληξη, καθώς όπως σημείωσε ο Sala-i-Martin (1997), οι θεωρίες οικονομικής ανάπτυξης συνήθως δεν είναι σαφείς όταν δηλώνουν ποιοι είναι οι παράγοντες που έχουν μεγαλύτερη σημασία για μια χώρα να ευημερήσει. Ως εκ τούτου, παρά τη συσσώρευση εμπειρικών αποδεικτικών στοιχείων, η συναίνεση μεταξύ των μελετητών σχετικά με αυτό το ζήτημα απείχε πολύ από το να επιτευχθεί.

Όπως δήλωσαν οι Sirowy & Inkeles (1990), πολλά από τα κεντρικά ερωτήματα που σχετίζονται με τις αναπτυξιακές συνέπειες της πολιτικής δημοκρατίας παραμένουν, σε γενικές γραμμές, άλυτα». Επιπλέον, «η σχετική ποσοτική, διακρατική έρευνα συνεχίζει να μαστίζεται από αντικρουόμενα ευρήματα» (Sirowy και Inkeles, 1990, σ. 127). Λίγα χρόνια αργότερα, οι Przeworski & Limongi (1993) κατέληξαν σε παρόμοια συμπεράσματα, σύμφωνα με τα οποία, όταν πρόκειται για τη σχέση μεταξύ δημοκρατικών θεσμών και οικονομικής ανάπτυξης «οι κοινωνικοί επιστήμονες γνωρίζουν πραγματικά λίγα πράγματα» (Przeworski & Limongi, 1993).

Οι Colagrossi et al. (2020) εφαρμόζουν ένα μετα-αναλυτικό πλαίσιο που μετράει 188 μελέτες (2047 μοντέλα) που καλύπτουν 36 χρόνια έρευνας στον τομέα. Συγκρίνουν οι ερευνητές αυτοί, επίσης την επίδραση της δημοκρατίας στην ανάπτυξη με την επίδραση του ανθρώπινου κεφαλαίου στην ανάπτυξη σε ένα υπο-δείγμα 111 μελετών (875 μοντέλα).

Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η δημοκρατία έχει θετική και άμεση επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη πέρα από την εμβέλεια της μεροληψίας των δημοσιεύσεων, αν και ασθενέστερη (περίπου το ένα τρίτο) από αυτή του ανθρώπινου κεφαλαίου. Επιπλέον, η επίδραση της δημοκρατίας στην ανάπτυξη φαίνεται να είναι ισχυρότερη σε πιο πρόσφατες εργασίες. Τέλος, δείχνουν οι εν λόγω ερευνητές ότι η ετερογένεια στα αναφερόμενα αποτελέσματα οφείλεται κυρίως στις χωρικές και χρονικές διαφορές στα δείγματα, υποδεικνύοντας ότι ο δεσμός δημοκρατίας και ανάπτυξης δεν είναι ομοιογενής μεταξύ των περιοχών του κόσμου και των δεκαετιών.

Η σχέση μεταξύ του κατά κεφαλήν εισοδήματος και της δημοκρατίας υπήρξε «μία από τις πιο αξιοσημείωτες εμπειρικές κανονικότητες στην πολιτική οικονομία» και έχει επίσης διερευνηθεί ευρέως από μελετητές της πολιτικής οικονομίας, ειδικά στον απόηχο μιας πρωτοφανούς επέκταση της δημοκρατίας τις τελευταίες δεκαετίες.

Οι Narayan et al. (2011) δηλώνουν ότι οι οικονομολόγοι έχουν ερευνήσει περισσότερο την επίδραση της δημοκρατίας στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ οι πολιτικοί επιστήμονες έχουν δείξει την αντίθετη εστίαση, περισσότερο στην επίδραση της οικονομικής ανάπτυξης στη δημοκρατία. Πολλές μελέτες έχουν προσδιορίσει τους «δημοκρατικούς θεσμούς» ως τους κύριους πρόσθετους παράγοντες που λείπουν στον καθορισμό της οικονομικής ανάπτυξης (Nawaz, 2015).

Η έρευνα των Saha & Zhang (2017) εξετάζει τη σχέση δημοκρατίας-ανάπτυξης και τη διαδραστική επίδρασή της στην ανθρώπινη ανάπτυξη χρησιμοποιώντας διακρατικά δεδομένα πάνελ που εκτείνονται σε περισσότερα από 20 χρόνια και ενσωματώνουν το αποτέλεσμα της διαδικασίας εκδημοκρατισμού. Βρίσκουν οι ερευνητές αυτοί στοιχεία ότι η επίδραση από τη δημοκρατία στην ανθρώπινη ανάπτυξη είναι μη γραμμική και ποικίλλει ανάλογα με τα επίπεδα ανάπτυξης και δημοκρατίας.

Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν ότι το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης του δεσμού δημοκρατίας-ανάπτυξης έχει θετικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη ανάπτυξη, αλλά το αποτέλεσμα είναι ευαίσθητο στη διαδικασία εκδημοκρατισμού και στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας. Έχει διαπιστωθεί ότι η δημοκρατία είναι πιο κρίσιμη στις ανεπτυγμένες χώρες, ενώ η οικονομική ανάπτυξη είναι ζωτικής σημασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι ο ρόλος της

δημοκρατίας στην ενίσχυση της ανθρώπινης ανάπτυξης δεν πρέπει να υπερτονίζεται καθώς η οικονομική ανάπτυξη είναι ζωτικής σημασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Το θέμα του εκδημοκρατισμού και της οικονομικής ανάπτυξης απασχολεί ερευνητές και πολιτικούς όχι μόνο από τη σκοπιά του εθνικού κράτους. Οι διεθνείς σχέσεις, ειδικότερα, επηρεάζονται επίσης από το ερώτημα πώς μπορούν να επιτευχθούν και οι δύο στόχοι σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, για παράδειγμα μέσω μέτρων αναπτυξιακής πολιτικής. Ενώ η παγκόσμια αύξηση της ευημερίας θεωρείται γενικά ως μια συλλογικά αποδεκτή πρόκληση, η συζήτηση για τη διάδοση των δημοκρατικών δομών έχει λάβει χώρα συχνά –και συνεχίζει να λαμβάνει χώρα– σε ένα πεδίο έντασης που χαρακτηρίζεται από ηγεμονική και ιδεολογική κριτική. Σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί να μην είναι τυχαίο ότι μερικές από τις πιο επιδραστικές θεωρίες που περιγράφουν τη σχέση μεταξύ δημοκρατίας και οικονομίας εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, όταν αυτή η περιοχή έντασης ήταν ιδιαίτερα μεγάλη.

Έκτοτε, η έρευνα στον τομέα αυτό έχει γίνει αρκετά εντατική και μπορεί σήμερα να αναφέρεται σε μια πολύ ετερογενή δομή. Οι αρχικές «μεγάλες θεωρίες» επικυρώθηκαν, επικρίθηκαν και τροποποιήθηκαν. Νέα ευρήματα, όπως από την οικονομετρία ή τη θεσμική θεωρία, διεύρυναν το αναλυτικό πλαίσιο και οδήγησαν σε σημαντικές παρορμήσεις για περαιτέρω έρευνα.

Παρά την αξιολογη θεωρητική και εμπειρική βιβλιογραφία, δεν έχουν εξαχθεί σταθερά συμπεράσματα σχετικά με τον δεσμό «δημοκρατία-οικονομία». Η εργασία των Brieger & Markwardt (2020) στοχεύει να αξιολογήσει την αμφίδρομη σχέση μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικής ανάπτυξης με βάση την τρέχουσα κατάσταση της έρευνας. Μελετάται η σχετική βιβλιογραφία για να εξεταστεί εάν και πώς η δημοκρατία επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη, καθώς και το αντίστροφο ερώτημα. Η οικονομική ανάπτυξη επηρεάζει τη μορφή διακυβέρνησης μιας κοινωνίας, δηλαδή μπορεί να προωθήσει ή να εμποδίσει τη μετάβαση από την απολυταρχία στη δημοκρατία; Εκτός από τις προσεγγίσεις που υποθέτουν μια θετική σχέση, παρουσιάζονται επίσης προοπτικές που είτε ερμηνεύουν αρνητικά μια συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών είτε την αναιρούν εντελώς.

Σε μια ομάδα 80 χωρών από τη δεκαετία του 1960, το ποσοστό σύγκλισης για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι περίπου 1,7% ετησίως. Αυτή η «σύγκλιση βήτα» εξαρτάται από μια σειρά επεξηγηματικών μεταβλητών που διατηρούν σταθερά τα μακροπρόθεσμα χαρακτηριστικά των χωρών. Η εισαγωγή σταθερών επιπτώσεων χώρας δημιουργεί πολύ υψηλότερο ποσοστό σύγκλισης. Σε πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα –34 χώρες με δεδομένα ΑΕΠ που ξεκινούν μεταξύ 1870 και 1896– η εκτίμηση με σταθερές επιδράσεις ανά χώρα είναι πιο κατάλληλη και το εκτιμώμενο ποσοστό σύγκλισης είναι περίπου 2,4% ετησίως. Ο συνδυασμός των σημειακών εκτιμήσεων από τα πάνελ μετά τη δεκαετία του 1960 και μετά το 1870 υποδηλώνει ότι το ποσοστό σύγκλισης υπό όρους είναι μεταξύ 1,7% και 2,4% ετησίως, ένα διάστημα που περιέχει το 2% (Barro, 2015).

Στο πάνελ μετά τη δεκαετία του 1960, η εκτίμηση χωρίς σταθερές επιδράσεις ανά χώρα υποστηρίζει την υπόθεση του εκσυγχρονισμού, με τη μορφή θετικών επιπτώσεων του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και της σχολικής εκπαίδευσης στη δημοκρατία και στη διατήρηση του νόμου και της τάξης. Το μακροπρόθεσμο πάνελ με σταθερά αποτελέσματα ανά χώρα υποστηρίζει επίσης τον εκσυγχρονισμό, με την έννοια των θετικών επιπτώσεων του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και της σχολικής εκπαίδευσης στον δείκτη Πολιτικής για τη δημοκρατία (Barro, 2015).

Ένα μέτρο διασποράς –η τυπική απόκλιση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε 25 χώρες– είναι εύλογα σταθερό από το 1870. Αυτή η έλλειψη «σύγκλισης σίγμα» είναι συνεπής με την παρουσία σύγκλισης βήτα. Για 34 χώρες –συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και της Ινδίας– που παρατηρούνται από το 1896, η διασπορά του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μειώνεται από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, ειδικά όταν τα δεδομένα για τη χώρα σταθμίζονται ανά πληθυσμό. Αυτή η σύγκλιση σίγμα αντανακλά ιδιαίτερα την ενσωμάτωση της Κίνας και της Ινδίας στην παγκόσμια οικονομία της αγοράς. Για 29 χώρες από το 1919, τα επίπεδα και οι τάσεις στη διασπορά μεταξύ των χωρών είναι παρόμοια για την κατανάλωση και το ΑΕΠ (Barro, 2015).

2.4. Η σημασία της δημοκρατίας και της απολυταρχίας στην ανάπτυξη και ο ρόλος της μετάβασης σε δημοκρατικό καθεστώς

Η θεωρία της ανάπτυξης περιγράφει παραδοσιακά την αύξηση του προϊόντος με όρους εμβάθυνσης κεφαλαίου, συσσώρευσης ανθρώπινου κεφαλαίου και αύξησης της παραγωγικότητας, δηλαδή ως προς την παροχή πόρων και την αποτελεσματικότητα κατανομής με την οποία αυτοί οι πόροι κατανέμονται στις οικονομικές δραστηριότητες. Ωστόσο, η έρευνα των τελευταίων δύο δεκαετιών έχει αποδείξει ότι η διαδικασία παραγωγής ανάπτυξης είναι πολύ πιο περίπλοκη και βαθύτερη από τους παράγοντες που αναφέρονται παραπάνω. Μεταξύ των βαθύτερων καθοριστικών παραγόντων, οι δύο υποψήφιοι που έχουν προταθεί ευρέως στη βιβλιογραφία είναι οι γεωγραφικές και θεσμικές εξηγήσεις (Acemoglu, et al. 2002).

Αν και μελέτες όπως αυτή των Engerman και Sokoloff (1997) δείχνουν ότι οι γεωγραφικοί περιορισμοί έχουν επηρεάσει τη θεσμική πορεία στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, η έρευνα από θεσμικούς οικονομολόγους όπως οι Acemoglu et al. (2002) και οι οπαδοί τους, συμπεριλαμβανομένων των Banerjee και Iyer (2005) παρέχουν την πιο αποτελεσματική εξήγηση της αναστροφής στην ανάπτυξη μέσω οικονομικών θεσμικών μηχανισμών. Ως εκ τούτου, για τη διαφορά στην ανάπτυξη η βιβλιογραφία έχει συναίνεση για την υπεροχή των οικονομικών θεσμών. Το ερώτημα πώς εξελίσσονται τέτοιοι θεσμοί παραμένει. Αυτό είναι το ενδιαφέρον ερώτημα που οι Acemoglu et al έχουν διερευνήσει στην εργασία τους από την προοπτική ποιο από αυτά συμβάλλει περισσότερο στην ανάπτυξη - δημοκρατία ή απολυταρχία σύμφωνα με την έρευνα.

Η εργασία των Qureshi et al. (2022) επιχειρεί να συγκεντρώσει διάφορες θεωρητικές και εμπειρικές θέσεις για τη δημοκρατία και την ανάπτυξη σε μια πλατφόρμα. Εξετάζοντας τις ασάφειες γύρω από το θέμα του πώς η δημοκρατία επηρεάζει την ανάπτυξη, προσπάθησαν οι ερευνητές αυτοί να επισημάνουν αντί να συζητήσουν τα σχετικά πλεονεκτήματα της απολυταρχίας ή της δημοκρατίας για την ανάπτυξη και να απαντήσουν με μια πιο ουσιαστική ερώτηση σχετικά με το ποιος είναι ο βέλτιστος συνδυασμός οικονομικών θεσμών και πολιτικών που μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη και πώς διευκολύνουν οι πολιτικοί θεσμοί σε αυτή τη διαδικασία.

Επιπλέον, υπό το πρίσμα των θεωρητικών και εμπειρικών στοιχείων σχετικά με το πώς σχετίζονται οι δημοκρατικές και αυταρχικές μορφές διακυβέρνησης με την ανάπτυξη και αντίστροφα, υποστηρίζουν ότι με την ανάπτυξη, υπάρχει μια τάση για στροφή προς τη δημοκρατική τάξη. Αυτό μπορεί να συναχθεί όχι μόνο από την εμπειρική παρατήρηση ότι, όλες οι φτωχές χώρες είναι αυταρχικές ή εύθραυστες δημοκρατίες και οι πλούσιες είναι ενοποιημένες δημοκρατίες, αλλά και από την εμφάνιση διάφορων θεσμικών μηχανισμών που διευκολύνουν τη μετάβαση στη δημοκρατία και βοηθούν στην αντιμετώπιση των τάσεων επιβράδυνσης της ανάπτυξής της.

Εξάλλου, το μεγαλύτερο μέρος της εμπειρικής βιβλιογραφίας χρησιμοποιεί διχότομες ψευδομεταβλητές για να ταξινομήσει πολιτικά καθεστώτα¹ (0 για αυταρχικά καθεστώτα και 1 για δημοκρατικά καθεστώτα) και αγνοεί τις διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων τύπων δημοκρατίας και τις αποχρώσεις των καθεστώτων που θεωρούνται αυταρχικά. Αυτή η δυαδική ταξινόμηση είναι σίγουρα αυθαίρετη και παραλείπει αρκετές σχετικές διαφορές μεταξύ των πολιτικών καθεστώτων. Για παράδειγμα, αυτή η απλοποιημένη ταξινόμηση δεν είναι σε θέση να ρίξει φως σε εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες οι χώρες ταλαντεύονται μεταξύ εκλεγμένων και αυταρχικών κυβερνήσεων.

Οι Haggard και Kaufman (2016) ανέλυσαν 78 μεταβάσεις στη δημοκρατία και 25 ανατροπές από τη δημοκρατία σε αυταρχικά καθεστώτα από το 1980. Σύμφωνα με αυτούς τους συγγραφείς, οι αναστροφές από την υψηλότερη κοινωνική συμμετοχή σε δικτατορίες μπορούν να συμβούν σε αναπτυσσόμενες χώρες με υψηλή ανισότητα και επακόλουθες κοινωνικές συγκρούσεις πάνω από την κατανομή του εισοδήματος. Με τη σειρά τους, υποστηρίζουν ότι οι αυταρχικές ελίτ είναι λιγότερο πιθανό να παραιτηθούν από την εξουσία σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου το εισόδημα και τα περιουσιακά στοιχεία είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένα.

Ομοίως, σε μια μακροπρόθεσμη μελέτη για ένα ευρύ δείγμα περιπτώσεων, οι Albertus και Menaldo (2018) αναφέρουν ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί συχνά σχεδιάζονται από ένα απολυταρχικό καθεστώς για να προστατεύουν τις κατεστημένες ελίτ, παρέχοντάς τους έτσι ένα αθέμιτο πλεονέκτημα μετά τον εκδημοκρατισμό και εισάγουν αυτό που ορίζουν οι Acemoglu και Robinson (2008) ως δεσμευμένες δημοκρατίες. Αυτή φαίνεται να είναι η περίπτωση της Χιλής, όπου το σύνταγμα συντάχθηκε κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Πινοσέτ. Οι μαζικές εκδηλώσεις του

2019 και του 2020 εξέφρασαν δυσαρέσκεια για αυτή την κατάσταση πραγμάτων και ανάγκασαν τη δημοκρατική κυβέρνηση να επιτρέψει τη μεταρρύθμιση του συντάγματος.

Η εισαγωγή λεπτότερων διακρίσεων μεταξύ απολυταρχίας και δημοκρατίας αποδίδει μια πιθανή μη γραμμική σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και του βαθμού δημοκρατίας. Ο Libman (2012) ερευνά τη βιβλιογραφία και διακρίνει δύο κύριους τύπους μη γραμμικότητας. Ένας τύπος μη γραμμικότητας δείχνει ότι ο βαθμός δημοκρατίας μιας χώρας επηρεάζει τον ρυθμό ανάπτυξής της με τη μορφή ανεστραμμένου σχήματος U: ο ρυθμός ανάπτυξης είναι υψηλότερος για τα μεσαία επίπεδα της δημοκρατίας και χαμηλότερος τόσο για τα λιγότερο όσο και για τα περισσότερα δημοκρατικά κράτη (Barro, 1997).

Μια πιθανή εξήγηση για αυτή τη σχέση είναι ότι οι δικτατορίες εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς, ενώ η περισσότερη ελευθερία προωθεί την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις. Με τη σειρά της, μια πλήρης δημοκρατία, όπου όλες οι πολιτικές θέσεις επηρεάζουν τη χάραξη πολιτικής, φαίνεται να προάγει υψηλότερο βαθμό διανομής και επομένως μειώνει τη συσσώρευση κεφαλαίου και τον ρυθμό ανάπτυξης. Οι Plumper και Martin (2003) παρείχαν θεωρητική υποστήριξη για αυτό το αποτέλεσμα υποστηρίζοντας ότι η σχέση μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικής ανάπτυξης είναι το ποσό και η ποιότητα των επενδύσεων στην παροχή δημόσιων αγαθών.

Η εργασία των Tohmé et al. (2021) μοντελοποιεί την επίδραση της πολιτικής αστάθειας στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Θεωρούν οι ερευνητές τρία πολιτικά συστήματα που συνδέονται με πολιτικά συστήματα του πραγματικού κόσμου αυξανόμενης συμμετοχής στη χάραξη πολιτικής. Για κάθε σύστημα, η κοινωνία επιλέγει έναν αντιπρόσωπο που παραμένει στην εξουσία εκτός και αν ξεκινήσει η αστάθεια, που αντιπροσωπεύεται ως συντόμευση της περιόδου στην εξουσία, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε συντόμευση του χρονικού ορίζοντα. Ο αρμόδιος αντιπρόσωπος επαναξιολογεί το πρόγραμμα βέλτιστης κατανάλωσης, αυξάνοντας το ρυθμό προτίμησης χρόνου και την κατανάλωση. Με μια θετικά στρεβλή κατανομή εισοδήματος, η σχέση μεταξύ συμμετοχής και ανάπτυξης παρουσιάζει διαφορετικά σχήματα, ανάλογα με την πιθανότητα εκδίωξης του αντιπροσώπου από το αξίωμα. Τα αποτελέσματα των Tohmé et al παρέχουν θεωρητική υποστήριξη στα διάφορα

ευρήματα της εμπειρικής βιβλιογραφίας σχετικά με τις επιπτώσεις των πολιτικών συστημάτων στην οικονομική ανάπτυξη.

Ο απλούστερος τρόπος για να εξεταστεί εμπειρικά εάν, όπως υπέθεσε ο Weber, άλλοι παράγοντες μπορεί να επηρεάσουν τόσο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ όσο και τη δημοκρατία είναι το να αποφύγει κανείς τις συγχρονικές συγκρίσεις και να διερευνήσει εάν καθώς μια χώρα αναπτύσσεται ταχύτερα, γίνεται πιο πιθανό να γίνει δημοκρατική. Οικονομετρικά, ο φυσικός τρόπος για να γίνει αυτό με τα διακρατικά δεδομένα είναι να συμπεριληφθούν σταθερά αποτελέσματα ανά χώρα που απορροφούν οποιαδήποτε χρονικά αμετάβλητα χαρακτηριστικά χωρών που επηρεάζουν ταυτόχρονα τον εκσυγχρονισμό, με ευρεία ή στενή ερμηνεία, και τη δημοκρατία.

Το πρώτο άτομο που το έκανε αυτό, αν και σε ανεπίσημο επίπεδο, ήταν ο Guillermo O'Donnell. Στο πρωτοποριακό βιβλίο του για τον γραφειοκρατικό αυταρχισμό, ο O'Donnell (1973) επεσήμανε ότι υπήρχε μεγάλη διαφορά μεταξύ της σύγκρισης χωρών και της μελέτης τους με την πάροδο του χρόνου και στην πραγματικότητα, η θεωρία του αντι-εκσυγχρονισμού σημείωνε ότι οι πιο επιτυχημένες οικονομικά χώρες ήταν αυτές της Λατινικής Αμερικής που είχε γνωρίσει δημοκρατική κατάρρευση.

Πιστεύουν οι Acemoglu & Robinson (2018) ότι ακόμη και μια υπό όρους θεωρία εκσυγχρονισμού δεν είναι ο σωστός τρόπος σκέψης για τα δεδομένα. Αντίθετα, πρέπει να κατανοήσει κανείς τους διαφορετικούς δρόμους πολιτικής ανάπτυξης των χωρών. Αναλυτικότερα, αν ακολουθήσει κανείς το AJRY (2008) θα πρέπει να επεκτείνει τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ΑΕΠ και δημοκρατίας μέχρι την πρώιμη σύγχρονη περίοδο, ας πούμε το 1500. Σε αυτό το σημείο, φυσικά καμία κοινωνία δεν ήταν δημοκρατική.

Αλλά επίσης, αυτό συνέβη πριν από τη «Μεγάλη Απόκλιση», πριν οι χώρες σε όλο τον κόσμο αρχίσουν να αποκλίνουν οικονομικά και να έχουν αρκετά παρόμοια επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος. Έτσι, στους πέντε αιώνες που μεσολάβησαν, ορισμένες χώρες, όπως πολλές στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, αύξησαν ταυτόχρονα τα επίπεδα εισοδήματός τους πολύ περισσότερο από άλλες και έγιναν επίσης πιο δημοκρατικές από άλλες. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Acemoglu & Robinson (2018) αυτό το γεγονός δεν αποτελεί μια απόδειξη της θεωρίας εκσυγχρονισμού, αλλά

αντίθετα, αυτή η μακρά απόκλιση είναι μια αντανάκλαση των διαφορετικών τρόπων πολιτικής ανάπτυξης τους. Δεν είναι ότι η ανάπτυξή τους προκαλεί τον εκδημοκρατισμό τους.

Αντίθετα, αυτές οι χώρες ξεκίνησαν έναν τύπο ανάπτυξης που δημιούργησε περισσότερους «περιεκτικούς» θεσμούς (χρησιμοποιώντας την ορολογία από τους Acemoglu και Robinson, 2012), που περιελάμβανε την καθιέρωση μιας σειράς πολιτικών ρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένης της δημοκρατίας, που στηρίζει αυτούς τους θεσμούς χωρίς αποκλεισμούς και επιτρέπει ταυτόχρονα την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη.

Επιλύοντας μια διαμάχη σχετικά με τη σχέση της ανάπτυξης με τον εκδημοκρατισμό, το άρθρο του Boix (2011) επεκτείνει την υπό μελέτη χρονική περίοδο με δεδομένα πάνελ που ξεκινούν από τις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα (μια εποχή όπου σχεδόν καμία χώρα δεν ήταν δημοκρατική) έως το τέλος του εικοστού αιώνα, και δείχνει μια θετική και σημαντική επίδραση του εισοδήματος στην πιθανότητα δημοκρατικών μεταβάσεων και δημοκρατικών εδραιώσεων. Οι εκτιμήσεις ισχύουν μετά τον έλεγχο των επιπτώσεων χώρας και χρόνου και μέσου εισοδήματος. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι η επίδραση του εισοδήματος ποικίλλει μεταξύ των επιπέδων εισοδήματος και μεταξύ των εποχών.

Πρώτον, το εισόδημα έχει μια φθίνουσα οριακή επίδραση στον εκδημοκρατισμό. Σε ήδη ανεπτυγμένες (και εκδημοκρατισμένες) χώρες, οποιαδήποτε επιπλέον ανάπτυξη δεν έχει περαιτέρω επιπτώσεις στο επίπεδο της δημοκρατίας.

Δεύτερον, η δομή του διεθνούς συστήματος επηρεάζει τους πόρους και τις στρατηγικές των υπέρ-εξουσιαστικών και φιλοδημοκρατικών παρατάξεων στα κράτη. Το ποσοστό των φιλελεύθερων δημοκρατιών κορυφώνεται κάτω από διεθνείς τάξεις που διέπονται από δημοκρατικούς ηγεμόνες, όπως η μεταψυχροπολεμική περίοδος, και πέφτει όταν αυταρχικές μεγάλες δυνάμεις όπως η Ιερά Συμμαχία ελέγχουν το παγκόσμιο σύστημα.

Τρίτον, το άρθρο του Boix (2011) δείχνει ότι η σχέση μεταξύ εισοδήματος και δημοκρατίας ποικίλλει ανάλογα με τα επίπεδα εισοδήματος και σε χρονικές περιόδους. Από τη μια πλευρά, το εισόδημα έχει φθίνουσα οριακή επίδραση στον

εκδημοκρατισμό: στις πλούσιες χώρες, οποιαδήποτε πρόσθετη ανάπτυξη σταθεροποιεί τις δημοκρατίες, αλλά δεν αυξάνει την πιθανότητα μετάβασης στη δημοκρατία.

Από την άλλη πλευρά, η επίδραση του εισοδήματος διαμεσολαμβάνεται έντονα από τη δομή της διεθνούς τάξης και τους τρόπους με τους οποίους οι μεγάλες δυνάμεις διαμορφώνουν τους πόρους των πολιτικών φατριών σε μικρές χώρες. Η Ιερά Συμμαχία κατέστειλε ενεργά όλες τις φιλελεύθερες επαναστάσεις στην ευρωπαϊκή ήπειρο κατά το πρώτο μισό του δέκατου ένατου αιώνα. Μετά την κατάρρευση των κεντρικών αυτοκρατοριών το 1918-1919 και τον θρίαμβο του δόγματος Wilson, η δημοκρατία άκμασε, ειδικά στην Ευρώπη. Ο Ψυχρός Πόλεμος άνοιξε την πόρτα σε μια παγκόσμια δημοκρατική ανατροπή καθώς η Σοβιετική Ένωση κατέλαβε την Ανατολική Ευρώπη και εξήγαγε τον κομμουνισμό στον Τρίτο Κόσμο και η Ουάσιγκτον απάντησε υποστηρίζοντας πολλούς αυταρχικούς συμμάχους σε φτωχά έθνη της Λατινικής Αμερικής, της Αφρικής και της Νότιας Ασίας. Τέλος, η πτώση του τείχους του Βερολίνου και η μέχρι τώρα αδιαμφισβήτητη υπεροχή των Ηνωμένων Πολιτειών τις τελευταίες δύο δεκαετίες πυροδότησε ένα ισχυρό κύμα εκδημοκρατισμού.

2.5. Εισόδημα και δημοκρατία

Επανεξετάζουν οι Glaeser et al. (2004) τη συζήτηση σχετικά με το εάν οι πολιτικοί θεσμοί προκαλούν οικονομική ανάπτυξη ή εάν, εναλλακτικά, η ανάπτυξη και η συσσώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου οδηγούν σε θεσμική βελτίωση. Αυτό το βρίσκουν οι εν λόγω ερευνητές περισσότερο σε δείκτες θεσμικής ποιότητας που χρησιμοποιούνται για να θεμελιώσουν την πρόταση ότι οι θεσμοί προκαλούν ανάπτυξη και είναι κατασκευασμένοι ώστε να είναι εννοιολογικά ακατάλληλοι για αυτόν τον σκοπό. Διαπιστώνουν επίσης ότι ορισμένες από τις τεχνικές μεταβλητών οργάνων που χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφία είναι εσφαλμένες. Τα βασικά αποτελέσματα καθώς και μια ποικιλία πρόσθετων στοιχείων, υποδηλώνουν ότι (α) το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι μια πιο βασική πηγή ανάπτυξης από τους θεσμούς, (β) οι φτωχές χώρες βγαίνουν από τη φτώχεια μέσω καλών πολιτικών, που συχνά επιδιώκονται από δικτάτορες και (γ) στη συνέχεια καταφέρνουν να βελτιώσουν τους πολιτικούς τους θεσμούς.

Όσον αφορά την πολιτική, τα αποτελέσματά των εν λόγω ερευνητών δεν υποστηρίζουν την άποψη ότι, από την άποψη της ασφάλειας της ιδιοκτησίας και της οικονομικής ανάπτυξης, ο εκδημοκρατισμός και οι περιορισμοί στην κυβέρνηση πρέπει να προηγηθούν. Σε πολλές φτωχές χώρες, μια τέτοια ασφάλεια προήλθε από πολιτικές επιλογές που έκαναν οι δικτάτορες. Η οικονομική επιτυχία της Ανατολικής Ασίας στη μεταπολεμική εποχή, και της Κίνας πιο πρόσφατα, ήταν συνέπεια των ευνοϊκών για ανάπτυξη δικτατόρων και όχι των θεσμών που τους περιόριζαν. Πράγματι, το κινεζικό παράδειγμα απεικονίζει αυτό το σημείο με δύναμη: δεν υπήρχε τίποτα προκαθορισμένο για τον Ντενγκ, έναν από τους καλύτερους δικτάτορες για την ανάπτυξη, που διαδέχτηκε τον Μάο, έναν από τους χειρότερους. Γενικότερα, μπορεί να είναι λιγότερο κερδοφόρο να αναζητήσουμε τους παράγοντες που εξηγούν την οικονομική ανάπτυξη παρά για πολιτικές που ευνοούν τη συσσώρευση ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου (Przeworski, 2004).

Οι υπάρχουσες μελέτες αποδεικνύουν μια ισχυρή διακρατική συσχέτιση μεταξύ εισοδήματος και δημοκρατίας, αλλά δεν ελέγχουν παράγοντες που επηρεάζουν ταυτόχρονα και τις δύο μεταβλητές. Δείχνουν οι Acemoglu et al. (2008) ότι ο έλεγχος τέτοιων παραγόντων με τη συμπερίληψη των σταθερών επιπτώσεων της χώρας αφαιρεί τη στατιστική συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλήν εισοδήματος και των διαφόρων μετρήσεων της δημοκρατίας. Παρουσιάζονται εκτιμήσεις εργαλείων-μεταβλητών που επίσης δεν δείχνουν καμία αιτιώδη επίδραση του εισοδήματος στη δημοκρατία. Η διακρατική συσχέτιση μεταξύ εισοδήματος και δημοκρατίας αντανακλά μια θετική συσχέτιση μεταξύ των αλλαγών στο εισόδημα και της δημοκρατίας τα τελευταία 500 χρόνια. Αυτό το μοτίβο είναι συνεπές με την ιδέα ότι οι κοινωνίες ξεκίνησαν διαφορετικούς δρόμους πολιτικοοικονομικής ανάπτυξης σε ορισμένες κρίσιμες καμπές.

Η συμβατική άποψη στη βιβλιογραφία της πολιτικής οικονομίας λέει ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα έχει αιτιώδη επίδραση στη δημοκρατία. Οι Acemoglu et al. (2008) υποστηρίζουν ότι, αν και το εισόδημα και η δημοκρατία συσχετίζονται θετικά, δεν υπάρχουν στοιχεία για αιτιώδη επίδραση. Αντίθετα, παραλειφθέντες -πιθανότατα ιστορικοί- παράγοντες φαίνεται να διαμόρφωσαν τις αποκλίνουσες πολιτικές και οικονομικές αναπτυξιακές πορείες διαφόρων κοινωνιών, οδηγώντας στη θετική συσχέτιση μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικών επιδόσεων. Κατά συνέπεια, οι

παλινδρομήσεις που περιλαμβάνουν σταθερές επιδράσεις ανά χώρα δεν δείχνουν καμία αιτιώδη επίδραση του εισοδήματος στη δημοκρατία κατά τη μεταπολεμική εποχή ή τα τελευταία 100 χρόνια. Αυτά τα αποτελέσματα προκάλεσαν σημαντικές αμφιβολίες για τη συμβατική άποψη τόσο στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία όσο και στην κοινή γνώμη ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι βασικός καθοριστικός παράγοντας της δημοκρατίας και ότι μια γενική αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος θα επιφέρει βελτιώσεις στους θεσμούς.

2.6 Το θέμα της επίδρασης της δημοκρατίας στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Υπάρχουν στοιχεία για μικτές επιδράσεις της δημοκρατίας στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα. Μέρος της βιβλιογραφίας εξηγεί αυτές τις διαμάχες υποθέτοντας ότι η επίδραση της δημοκρατίας στην ανάπτυξη είναι μη γραμμική. Η εργασία της Ghardallou (2022) προσπαθεί να φέρει νέες ιδέες σε αυτή τη συζήτηση εξετάζοντας τις μη γραμμικότητες μέσω μιας νέας μεθόδου ανάλυσης, δηλαδή ενός μοντέλου παλινδρόμησης ομαλής μετάβασης.

Χρησιμοποιούν οι ερευνητές ένα δείγμα 90 αναπτυσσόμενων χωρών κατά την περίοδο 1984-2007 και βασίζονται στην παλινδρόμηση ομαλής μετάβασης, στα μοντέλα fixed effect και στα μοντέλα GMM. Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η σχέση μεταξύ δημοκρατίας και χρηματοοικονομικής ανάπτυξης είναι πράγματι μη γραμμική. Επιπλέον, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι το επίπεδο της δημοκρατίας και η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος συσχετίζονται με τρόπο σχήματος U.

Ως εκ τούτου, υπάρχουν δύο ακραία καθεστώτα όπου ο αντίκτυπος της δημοκρατίας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι διαφορετικός ανάλογα με το επίπεδο δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, υπάρχει ένα κατώφλι δημοκρατίας, το οποίο υπολογίζεται στο 5, πέρα από το οποίο περισσότερη δημοκρατία ενισχύει την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα και κάτω από το οποίο η δημοκρατία εμποδίζει την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σε ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα εξάλλου, οι μεσάζοντες καθώς και οι αγορές συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κινδύνων, με σχετικά πιο αποτελεσματικό τρόπο, ανάλογα με τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται. Επομένως, είναι σκόπιμο να αναρωτηθεί κανείς εάν ορισμένοι παράγοντες ταιριάζουν καλύτερα από άλλους για την εξήγηση αυτής της δομής του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Από αυτή την άποψη, ένας τομέας της σχετικής βιβλιογραφίας έχει ενδιαφερθεί να μελετήσει αυτή τη σχέση.

Σύμφωνα με αυτή τη βιβλιογραφία, η επικράτηση ενός χρηματοδοτικού σχήματος έναντι ενός άλλου είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα των πολιτικών προτιμήσεων. Πράγματι, δεδομένου ότι η επιλογή των μεταρρυθμίσεων και των ρυθμιστικών πολιτικών είναι ενδογενής, η κυβέρνηση μπορεί να παρέμβει μέσω ρυθμιστικών περιορισμών για να προωθήσει ορισμένες μορφές χρηματοδότησης σε βάρος άλλων. Ως εκ τούτου, το μοίρασμα μεταξύ τραπεζών και αγορών είναι το αποτέλεσμα μιας πολιτικής επιλογής που έγινε από τις ομάδες με επιρροή στην κοινωνία (Rajan & Zingales, 2003).

Σε αυτό το πλαίσιο, η εργασία της Ghardallou (2021) εστιάζει στον συγκεκριμένο ρόλο των πολιτικών παραγόντων ως καθοριστικών παραγόντων της δομής των χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Συγκεκριμένα, εγείρει το ερώτημα εάν τα δημοκρατικά έναντι των αυταρχικών πολιτικών καθεστώτων μπορούν να εξηγήσουν διαφορές στη δομή των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των αναδυόμενων χωρών. Ως εκ τούτου, η εργασία διερευνά εάν το να είναι μια χώρα δημοκρατική είναι μεταξύ των παραγόντων που θα επηρεάσουν τη δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο μοιράζεται η χρηματοδότηση μεταξύ των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η εργασία της Ghardallou (2021) διερευνά τους καθοριστικούς παράγοντες της μεταβλητότητας της χρηματοοικονομικής δομής μεταξύ των αναδυόμενων οικονομιών. Επιδιώκει ιδιαίτερα να μελετήσει τις επιπτώσεις των δημοκρατικών έναντι των αυταρχικών πολιτικών καθεστώτων στη δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα αποτελέσματα παρέχουν στοιχεία ότι η δημοκρατία συνδέεται με υψηλότερα χρηματοπιστωτικά συστήματα που βασίζονται στην αγορά. Σε αυτή τη γραμμή, η δημοκρατία τείνει να προωθεί χρηματοπιστωτικά συστήματα όπου τα

χρηματιστήρια είναι πιο ενεργά και αποτελεσματικά από τις τράπεζες. Ως εκ τούτου, συνιστάται στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς μέσω της ενίσχυσης των πολιτικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών, ως μέρος μιας στρατηγικής ανάπτυξης των χρηματιστηρίων.

2.7 Το θέμα της αφθονίας των φυσικών πόρων και της οικονομικής ανάπτυξης

Ένα τεράστιο σώμα της σχετικής βιβλιογραφίας έχει επικεντρωθεί στη σχέση μεταξύ της αφθονίας των φυσικών πόρων και της οικονομικής ανάπτυξης. Ο Auty (2001) επινόησε τον όρο «κατάρα των φυσικών πόρων» για να περιγράψει αυτό το εκπληκτικό χαρακτηριστικό της οικονομικής ζωής ότι οι φτωχές σε πόρους οικονομίες συχνά ξεπερνούν τις οικονομίες που είναι πλούσιες σε πόρους, στην οικονομική ανάπτυξη.

Οι Sachs και Warner (1995) προσπάθησαν να εξορθολογίσουν μια αρνητική συσχέτιση μεταξύ της αφθονίας των πόρων και της οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, ορισμένες οικονομετρικές μελέτες βρίσκουν μια θετική ή επίσης στατιστικά μη σημαντική επίδραση της αφθονίας των πόρων στην αύξηση του ΑΕΠ. Αυτή η έλλειψη συναίνεσης στην εμπειρική βιβλιογραφία αναδεικνύεται ξεκάθαρα στη μετα-ανάλυση των Havranek et al. (2016), η οποία διαπίστωσε ότι το 40% των εμπειρικών μελετών εκτιμά μια αρνητική επίδραση, το 40% δεν βρίσκει καμία επίδραση και το 20% των μελετών που αναλύθηκαν έδειξαν ότι ο πλούτος των φυσικών πόρων επηρεάζει θετικά τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τον Ross (2015), το πιο κοινό επιχείρημα στην πολιτική οικονομία της υπόθεσης της κατάρας των πόρων είναι το «φαινόμενο rentier» (Ross, 2001). Βασίζεται στην υπόθεση ότι τα φορολογικά έσοδα, όταν οι κυβερνήσεις επιβάλλουν βαρύτερους φόρους στους πολίτες, η δυσαρέσκεια των φορολογουμένων ενισχύει το αίτημα των πολιτών για μεγαλύτερη λογοδοσία και μια πολιτική διαδικασία με μεγαλύτερη συνέπεια. Αντίθετα, όταν τα αντιδημοκρατικά καθεστάτα «κερδίζουν υψηλότερα μη φορολογικά έσοδα, είναι σε θέση να μειώσουν τη φορολογία και ως εκ τούτου να αμβλύνουν αυτές τις απαιτήσεις (Ross, 2015).

Αυτή η «πολιτική» κατάρα για χώρες πλούσιες σε μη φορολογικά έσοδα δημιουργεί επίσης μια «οικονομική» κατάρα, επειδή τα αυταρχικά καθεστάτα έχουν χειρότερες οικονομικές επιδόσεις από τις δημοκρατίες λόγω των υψηλότερων επιπέδων πελατειακών σχέσεων, της διαφθοράς, της εισοδηματικής ανισότητας, των χαμηλότερων επενδύσεων στην εκπαίδευση και του ανταγωνισμού της αγοράς (Acemoglu et al., 2019).

Πρόσφατα, οι Prichard et al. (2018) βρίσκουν εμπειρική υποστήριξη σε αυτήν την υπόθεση αναλύοντας δεδομένα πάνελ 188 χωρών κατά την περίοδο 1990–2012. Διαπιστώνουν ότι η κατάρα των φυσικών πόρων οφείλεται κυρίως στις αλλαγές στη σύνθεση των κρατικών εσόδων. Υπάρχουν επίσης κάποιες σκεπτικιστικές απόψεις σχετικά με τον ρόλο της δημοκρατικής έναντι της αυταρχικής κυβέρνησης στην υπόθεση της κατάρας των πόρων.

Για παράδειγμα, οι Haber και Menaldo (2011) ισχυρίζονται ότι η υπάρχουσα βιβλιογραφία μπορεί να υποφέρει από ορισμένες σοβαρές πηγές προκαταλήψεων, όπως είναι η παραλειπόμενη μεταβλητή μεροληψία και η χρήση συνόλων δεδομένων με περιορισμένη χρονική διάσταση. Χρησιμοποιώντας ένα πάνελ δεδομένων από το 1800 έως το 2006 για να ελέγξουν εάν υπάρχει μακροπρόθεσμη σχέση μεταξύ της εξάρτησης από τους φυσικούς πόρους και του αυταρχικού καθεστώτος, οι Haber και Menaldo (2011) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι «η εξάρτηση από το πετρέλαιο και τα ορυκτά δεν προάγει τη δικτατορία. μακροπρόθεσμα.

2.8 Η σημασία της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη

Η υπόθεση ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση οδηγεί σε πιο δημοκρατική πολιτική (Lipset, 1959) έχει λάβει μεγάλη εμπειρική υποστήριξη. Ωστόσο, οι θεωρητικοί λόγοι αυτής της σχέσης παραμένουν ανεξερεύνητοι. Πράγματι, σύμφωνα με τον Barro (1999), «δεδομένης της ισχύος της υπόθεσης Αριστοτέλη/Λίπσετ ως εμπειρική κανονικότητα, προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι δεν υπάρχουν πειστικά θεωρητικά μοντέλα αυτής της σχέσης».

Σε όλες τις χώρες, η εκπαίδευση και η δημοκρατία συνδέονται σε μεγάλο βαθμό. Οι Glaeser et al. (2007) μοντελοποιούν έναν αιτιακό μηχανισμό που εξηγεί αυτή τη συσχέτιση. Στο μοντέλο τους, το σχολείο διδάσκει τους ανθρώπους να αλληλοεπιδρούν με άλλους και αυξάνει τα οφέλη της συμμετοχής των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της ψηφοφορίας και της οργάνωσης. Στη μάχη μεταξύ δημοκρατίας και δικτατορίας, η δημοκρατία έχει μια ευρεία δυνητική βάση υποστήριξης, αλλά προσφέρει ασθενή κίνητρα στους υπερασπιστές της.

Η δικτατορία παρέχει ισχυρότερα κίνητρα σε μια στενότερη βάση. Καθώς η εκπαίδευση αυξάνει τα οφέλη της συμμετοχής στα κοινά, αυξάνει τη συμμετοχή για την υποστήριξη ενός καθεστώτος ευρείας βάσης (δημοκρατίας) σε σχέση με αυτό για την υποστήριξη ενός καθεστώτος στενής βάσης (δικτατορία). Αυτό αυξάνει την πιθανότητα επιτυχημένων δημοκρατικών επαναστάσεων κατά των δικτατοριών και μειώνει την πιθανότητα επιτυχημένων αντιδημοκρατικών πραξικοπημάτων.

Εξάλλου, στοιχεία από περισσότερες από 1.500 περιοχές του κόσμου υποδηλώνουν ότι η περιφερειακή εκπαίδευση είναι κρίσιμος καθοριστικός παράγοντας της περιφερειακής ανάπτυξης και ο μόνος καθοριστικός παράγοντας που εξηγεί ένα σημαντικό μερίδιο περιφερειακής διαφοροποίησης. Χρησιμοποιώντας δεδομένα για πολλές χιλιάδες επιχειρήσεις που βρίσκονται σε αυτές τις περιοχές, οι Acemoglu et al. (2005) ανακάλυψαν επίσης ότι η περιφερειακή εκπαίδευση επηρεάζει την περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης των εργαζομένων, της εκπαίδευσης των επιχειρηματιών και ίσως και άλλων περιφερειακών εξωτερικών επιπτώσεων. Οι τελευταίες προέρχονται κυρίως από το επίπεδο εκπαίδευσης (την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου) σε μια περιοχή και όχι από τη συνολική ποσότητα, δηλαδή τον αριθμό των ατόμων με κάποια εκπαίδευση.

Οι Acemoglu et al. (2005) διερευνούν τους καθοριστικούς παράγοντες της περιφερειακής ανάπτυξης χρησιμοποιώντας μια πρόσφατα κατασκευασμένη βάση δεδομένων με 1.569 περιφέρειες από 110 χώρες που καλύπτουν το 74% της παγκόσμιας επιφάνειας και το 97% του ΑΕΠ. Συνδυάζουν τη διαπεριφερειακή ανάλυση των γεωγραφικών, θεσμικών, πολιτιστικών παραγόντων και παραγόντων ανθρώπινου κεφαλαίου της περιφερειακής ανάπτυξης με μια εξέταση της παραγωγικότητας σε αρκετές χιλιάδες εγκαταστάσεις που βρίσκονται σε αυτές τις περιοχές.

Οι εν λόγω ερευνητές δοκιμάζουν ένα νέο μοντέλο περιφερειακής ανάπτυξης που εισάγει σε ένα τυπικό πλαίσιο μετανάστευσης στοιχεία τόσο του μοντέλου Lucas (1978) για την κατανομή ταλέντων μεταξύ επιχειρηματικότητας και εργασίας, όσο και του μοντέλου Lucas (1988) για τις εξωτερικές επιδράσεις του ανθρώπινου κεφαλαίου. Τα στοιχεία υποδεικνύουν την ύψιστη σημασία του ανθρώπινου κεφαλαίου για την αντιμετώπιση των περιφερειακών διαφορών στην ανάπτυξη, αλλά υποδηλώνουν επίσης από την εκτίμηση και τη βαθμονόμηση μοντέλων ότι οι επιχειρηματικές εισροές και πιθανώς οι εξωτερικές επιδράσεις του ανθρώπινου κεφαλαίου βοηθούν στην κατανόηση των δεδομένων

3. Θέματα σχετικά με την μεθοδολογία

3.1 Θέματα σχετικά με τον δείκτη Freedom in the World

Το Freedom in the World είναι μια ετήσια παγκόσμια έκθεση για τα πολιτικά δικαιώματα και τις πολιτικές ελευθερίες, που αποτελείται από αριθμητικές αξιολογήσεις και περιγραφικά κείμενα για κάθε χώρα και μια επιλεγμένη ομάδα σχετικών και αμφισβητούμενων περιοχών.

3.1.1. Διαδικασία βαθμολογήσεων

Το Freedom in the World χρησιμοποιεί ένα σύστημα αξιολόγησης τριών επιπέδων, που αποτελείται από βαθμολογίες, κλίμακες και στάτους.

Βαθμολογίες

Σε μια χώρα ή περιοχή απονέμονται 0 έως 4 βαθμοί για καθέναν από τους 10 δείκτες πολιτικών δικαιωμάτων και 15 δείκτες πολιτικών ελευθεριών, οι οποίοι έχουν τη μορφή ερωτήσεων. η βαθμολογία 0 αντιπροσωπεύει τον μικρότερο βαθμό ελευθερίας και το 4 τον μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας. Οι ερωτήσεις για τα πολιτικά δικαιώματα ομαδοποιούνται σε τρεις υποκατηγορίες: Εκλογική Διαδικασία (3 ερωτήσεις), Πολιτικός Πλουραλισμός και Συμμετοχή (4 ερωτήσεις) και Λειτουργία της Κυβέρνησης (3 ερωτήσεις). Τα ερωτήματα για τις πολιτικές ελευθερίες ομαδοποιούνται σε τέσσερις υποκατηγορίες: Ελευθερία έκφρασης και πεποίθησης (4 ερωτήσεις), Συνεταιριστικά και οργανωτικά δικαιώματα (3 ερωτήσεις), κράτος δικαίου (4 ερωτήσεις) και Προσωπική αυτονομία και ατομικά δικαιώματα (4 ερωτήσεις).

Η ενότητα πολιτικών δικαιωμάτων περιέχει επίσης δύο πρόσθετες διακριτικές ερωτήσεις. Για την πρόσθετη διακριτική ερώτηση Α, μπορεί να προστεθεί βαθμολογία από 1 έως 4, ανάλογα με την περίπτωση, ενώ για τη διακριτική ερώτηση Β, μπορεί να αφαιρεθεί βαθμολογία από 1 έως 4, ανάλογα με την περίπτωση (όσο χειρότερη είναι η κατάσταση, τόσο περισσότεροι βαθμοί μπορούν να αφαιρεθούν) . Η υψηλότερη βαθμολογία που μπορεί να απονεμηθεί στη λίστα ελέγχου πολιτικών δικαιωμάτων είναι 40 (ή συνολική βαθμολογία 4 για καθεμία από τις 10 ερωτήσεις).

Η υψηλότερη βαθμολογία που μπορεί να απονεμηθεί στη λίστα ελέγχου των πολιτικών ελευθεριών είναι 60 (ή συνολική βαθμολογία 4 για καθεμία από τις 15 ερωτήσεις). Οι βαθμολογίες από την προηγούμενη έκδοση χρησιμοποιούνται ως σημείο αναφοράς για το τρέχον υπό εξέταση έτος. Μια βαθμολογία αλλάζει συνήθως μόνο εάν υπήρξε μια πραγματική εξέλιξη κατά τη διάρκεια του έτους που δικαιολογεί πτώση ή βελτίωση (π.χ. καταστολή των μέσων ενημέρωσης, οι πρώτες ελεύθερες και δίκαιες εκλογές της χώρας), αν και σταδιακές αλλαγές στις συνθήκες, απουσία κάποιου ξεχωριστού γεγονότος σήματος, καταγράφονται περιστασιακά στις βαθμολογίες.

Αξιολογήσεις Πολιτικών Δικαιωμάτων και Πολιτικών Ελευθεριών

Σε μια χώρα ή επικράτεια εκχωρούνται δύο βαθμολογίες (7 έως 1)—μία για τα πολιτικά δικαιώματα και μία για τις πολιτικές ελευθερίες—με βάση τις συνολικές βαθμολογίες της για τα ζητήματα πολιτικών δικαιωμάτων και πολιτικών ελευθεριών. Κάθε βαθμολογία από το 1 έως το 7, με το 1 να αντιπροσωπεύει τον μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας και το 7 τον μικρότερο βαθμό ελευθερίας, αντιστοιχεί σε ένα συγκεκριμένο εύρος συνολικών βαθμολογιών.

Κατάσταση Ελεύθερος, Εν μέρει Ελεύθερος, Μη Ελεύθερος.

Ο μέσος όρος των αξιολογήσεων για τα πολιτικά δικαιώματα και τις πολιτικές ελευθερίες μιας χώρας ή επικράτειας ονομάζεται Βαθμολογία Ελευθερίας και είναι αυτός ο αριθμός που καθορίζει την κατάσταση του ελεύθερου (1,0 έως 2,5), του εν μέρει ελεύθερου (3.0 έως 5.0) ή Μη ελεύθερου (5.5 έως 7.0).

Βέλη τάσης

Σε μια χώρα ή επικράτεια μπορεί να εκχωρηθεί ένα βέλος ανοδικής ή καθοδικής τάσης για να τονίσει τις εξελίξεις ιδιαίτερης σημασίας ή ανησυχίας. Ένα βέλος τάσης πρέπει να συνδέεται με μια συγκεκριμένη αλλαγή βαθμολογίας και μπορεί να εκχωρηθεί μόνο όταν η αλλαγή βαθμολογίας δεν είναι αρκετά μεγάλη για να προκαλέσει μια ευρύτερη αλλαγή βαθμολογιών. Οι περισσότερες αλλαγές βαθμολογίας δεν δικαιολογούν βέλη τάσης. Το εάν μια χώρα ή περιοχή θα λάβει ένα βέλος τάσης επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του αναλυτή, σε συνεννόηση με τους ειδικούς συμβούλους και το προσωπικό του Freedom House.

Εκλογική Δημοκρατία

Η ελευθερία στον κόσμο αποδίδει τον χαρακτηρισμό «εκλογική δημοκρατία» σε χώρες που πληρούν ορισμένα ελάχιστα πρότυπα για τα πολιτικά δικαιώματα. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία, ένας χαρακτηρισμός εκλογικής δημοκρατίας απαιτεί βαθμολογία 7 ή καλύτερη στην υποκατηγορία της Εκλογικής Διαδικασίας και συνολική βαθμολογία πολιτικών δικαιωμάτων 20 ή καλύτερη. Ο όρος «εκλογική δημοκρατία» του Freedom House διαφέρει από τη «φιλελεύθερη δημοκρατία» στο ότι η τελευταία υποδηλώνει επίσης την παρουσία μιας σημαντικής σειράς πολιτικών ελευθεριών. Στο Freedom in the World, όλες οι Ελεύθερες χώρες μπορούν να θεωρηθούν τόσο εκλογικές όσο και φιλελεύθερες δημοκρατίες, ενώ ορισμένες Μερικώς Ελεύθερες χώρες χαρακτηρίζονται ως εκλογικές, αλλά όχι φιλελεύθερες, δημοκρατίες.

3.1.2. Πολιτικά Δικαιώματα

1– Οι χώρες και τα εδάφη με βαθμολογία 1 απολαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πολιτικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων ελεύθερων και δίκαιων εκλογών. Οι υποψήφιοι που εκλέγονται ουσιαστικά κυβερνούν, τα πολιτικά κόμματα είναι ανταγωνιστικά, η αντιπολίτευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και απολαμβάνει πραγματική εξουσία και τα συμφέροντα των μειονοτικών ομάδων εκπροσωπούνται καλά στην πολιτική και την κυβέρνηση.

2– Οι χώρες και τα εδάφη με βαθμολογία 2 έχουν ελαφρώς πιο αδύναμα πολιτικά δικαιώματα από εκείνα με βαθμολογία 1 λόγω παραγόντων όπως η πολιτική διαφθορά, τα όρια στη λειτουργία των πολιτικών κομμάτων και των ομάδων της αντιπολίτευσης και των ξένων ή εθνικών επιρροών στην πολιτική.

3, 4, 5 Χώρες και εδάφη με βαθμολογία 3, 4 ή 5 είτε προστατεύουν μέτρια σχεδόν όλα τα πολιτικά δικαιώματα είτε προστατεύουν σθεναρά ορισμένα πολιτικά δικαιώματα ενώ παραμελούν άλλα. Οι ίδιοι παράγοντες που υπονομεύουν την ελευθερία σε χώρες με βαθμολογία 2 μπορεί επίσης να αποδυναμώσουν τα πολιτικά δικαιώματα σε εκείνες με βαθμολογία 3, 4 ή 5, αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό σε κάθε διαδοχική βαθμολογία.

6 – Οι χώρες και τα εδάφη με βαθμολογία 6 έχουν πολύ περιορισμένα πολιτικά δικαιώματα. Κυβερνούνται από μονοκομματικές ή στρατιωτικές δικτατορίες, θρησκευτικές ιεραρχίες ή αυταρχικούς ηγέτες. Μπορεί να επιτρέπουν μερικά πολιτικά δικαιώματα, όπως κάποια εκπροσώπηση ή αυτονομία για μειονοτικές ομάδες, και μερικές είναι παραδοσιακές μοναρχίες που ανέχονται την πολιτική συζήτηση και αποδέχονται δημόσιες αναφορές.

7 – Χώρες και εδάφη με βαθμολογία 7 έχουν λίγα ή καθόλου πολιτικά δικαιώματα λόγω της σοβαρής κυβερνητικής καταπίεσης, μερικές φορές σε συνδυασμό με εμφύλιο πόλεμο. Ενδέχεται επίσης να μην έχουν μια έγκυρη και λειτουργική κεντρική κυβέρνηση και να υποφέρουν από ακραία βία ή κυριαρχία από περιφερειακούς πολέμαρχους.

3.1.3 Πολιτικές ελευθερίες

1– Οι χώρες και τα εδάφη με βαθμολογία 1 απολαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πολιτικών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένων των ελευθεριών της έκφρασης, του συνέρχεσθαι, του συνεταιρίζεσθαι, της εκπαίδευσης και της θρησκείας. Έχουν ένα καθιερωμένο και γενικά δίκαιο νομικό σύστημα που διασφαλίζει το κράτος δικαίου (συμπεριλαμβανομένου ενός ανεξάρτητου δικαστικού συστήματος), που επιτρέπει την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα και τείνουν να αγωνίζονται για ίσες ευκαιρίες για όλους, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των μειονοτικών ομάδων.

2– Χώρες και εδάφη με βαθμολογία 2 έχουν ελαφρώς πιο αδύναμες πολιτικές ελευθερίες από εκείνες με βαθμολογία 1 λόγω παραγόντων όπως τα όρια στην ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης, οι περιορισμοί στις συνδικαλιστικές δραστηριότητες και οι διακρίσεις σε βάρος μειονοτικών ομάδων και γυναικών.

3, 4, 5 – Χώρες και εδάφη με βαθμολογία 3, 4 ή 5 είτε προστατεύουν μέτρια σχεδόν όλες τις πολιτικές ελευθερίες είτε προστατεύουν έντονα ορισμένες πολιτικές ελευθερίες ενώ παραμελούν άλλες. Οι ίδιοι παράγοντες που υπονομεύουν την ελευθερία σε χώρες με βαθμολογία 2 μπορεί επίσης να αποδυναμώσουν τις πολιτικές ελευθερίες σε εκείνες με βαθμολογία 3, 4 ή 5, αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό σε κάθε διαδοχική βαθμολογία.

6– Χώρες και εδάφη με βαθμολογία 6 έχουν πολύ περιορισμένες πολιτικές ελευθερίες. Περιορίζουν έντονα τα δικαιώματα της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι και συχνά κρατούν πολιτικούς κρατούμενους. Ενδέχεται να επιτρέπουν μερικές πολιτικές ελευθερίες, όπως ορισμένες θρησκευτικές και κοινωνικές ελευθερίες, ορισμένες ιδιαίτερα περιορισμένες ιδιωτικές επιχειρηματικές δραστηριότητες και κάποιες ανοιχτές και δωρεάν ιδιωτικές συζητήσεις.

7– Οι χώρες και τα εδάφη με βαθμολογία 7 έχουν λίγες ή καθόλου πολιτικές ελευθερίες. Δεν επιτρέπουν ουσιαστικά καμία ελευθερία έκφρασης ή συνεταιρίζεσθαι, δεν προστατεύουν τα δικαιώματα των κρατουμένων και των κρατουμένων και συχνά ελέγχουν ή κυριαρχούν στις περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες.

Το χάσμα μεταξύ των αξιολογήσεων των πολιτικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών μιας χώρας ή επικράτειας είναι σπάνια περισσότερο από δύο μονάδες. Τα πολιτικά καταπιεστικά κράτη συνήθως δεν επιτρέπουν σε μια καλά ανεπτυγμένη κοινωνία των πολιτών, για παράδειγμα, και είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να διατηρηθούν οι πολιτικές ελευθερίες απουσία πολιτικών ελευθεριών όπως η ελευθερία του Τύπου και το κράτος δικαίου.

3.2 Θέματα σχετικά με το Polity Project

3.2.1. Γενικά στοιχεία

Το Polity Project συνεχίζει την ερευνητική παράδοση του Polity για την κωδικοποίηση χαρακτηριστικών αρχών των κρατών στο παγκόσμιο σύστημα για σκοπούς συγκριτικής, ποσοτικής ανάλυσης. Μια βελτιωμένη και βελτιωμένη έκδοση Polity5 της σειράς βρίσκεται σε εξέλιξη αυτήν τη στιγμή.

Το σύνολο δεδομένων Polity5 καλύπτει όλα τα μεγάλα, ανεξάρτητα κράτη στο παγκόσμιο σύστημα κατά την περίοδο 1800-2018 (δηλαδή, πολιτείες με συνολικό πληθυσμό 500.000 ή περισσότερο το πιο πρόσφατο έτος· επί του παρόντος 167 χώρες με βελτιώσεις στο Polity5 έχουν ολοκληρωθεί για περίπου τις μισές χώρες) . Με την υποστήριξη της Ομάδας Πολιτικής Αστάθειας (PITF), το Polity IV Project μετατράπηκε σε μια ζωντανή προσπάθεια συλλογής δεδομένων, πράγμα που σημαίνει ότι παρακολουθεί συνεχώς τις αλλαγές καθεστώτων σε όλες τις μεγάλες χώρες και παρέχει ετήσιες αξιολογήσεις των χαρακτηριστικών, των αλλαγών και των ενημερώσεων δεδομένων των αρχών του καθεστώτος. . Το PITF διέκοψε την υποστήριξή του για το Polity στις αρχές του 2020.

Το εννοιολογικό σχήμα Polity είναι μοναδικό στο ότι εξετάζει τις συνακόλουθες ιδιότητες του δημοκρατικού και του αυταρχικού καθεστώτος σε κυβερνητικούς θεσμούς, αντί για διακριτικές και αμοιβαία αποκλειστικές μορφές διακυβέρνησης. Αυτή η προοπτική οραματίζεται ένα φάσμα κυβερνητικής εξουσίας που εκτείνεται από πλήρως θεσμοθετημένες απολυταρχίες έως μικτά ή ασυνάρτητα καθεστώτα εξουσίας έως πλήρως θεσμοθετημένες δημοκρατίες.

Το "Polity Score" συλλαμβάνει αυτό το φάσμα της καθεστωτικής εξουσίας σε μια κλίμακα με 21 πόντους που κυμαίνεται από -10 (κληρονομική μοναρχία) έως +10 (ενοποιημένη δημοκρατία). Οι βαθμολογίες Polity μπορούν επίσης να μετατραπούν σε κατηγορίες καθεστώτος σε μια προτεινόμενη τριμερή κατηγοριοποίηση των "αυτοκρατιών" (-10 έως -6), "ανοκρατίες" (-5 έως +5 και τρεις ειδικές τιμές: -66, -77 και -88), και "δημοκρατίες" (+6 έως +10).

Το σχέδιο Polity αποτελείται από έξι συνιστώσες- μέτρα που καταγράφουν βασικές ιδιότητες της πρόσληψης στελεχών, περιορισμούς στην εκτελεστική εξουσία

και πολιτικό ανταγωνισμό. Καταγράφει επίσης αλλαγές στις θεσμοθετημένες ιδιότητες της κυβερνητικής εξουσίας.

Τα δεδομένα Polity περιλαμβάνουν πληροφορίες μόνο για τους θεσμούς της κεντρικής κυβέρνησης και για τις πολιτικές ομάδες που ενεργούν ή αντιδρούν στο πλαίσιο αυτής της αρχής. Δεν περιλαμβάνει την εξέταση ομάδων και εδαφών που έχουν αφαιρεθεί ενεργά από αυτήν την αρχή ή τμήματα του πληθυσμού που δεν έχουν ακόμη πολιτικοποιηθεί αποτελεσματικά σε σχέση με κεντρική κρατική πολιτική.

Το Polity είναι η πιο προσεκτικά ελεγμένη σειρά δεδομένων για πολιτικά ζητήματα, καθώς αναλυτές και ειδικοί στον ακαδημαϊκό χώρο, την πολιτική και την κοινότητα πληροφοριών εξετάζουν τακτικά και συχνά αμφισβητούν τις κωδικοποιήσεις Polity. Η παρακολούθηση γεγονότων σε πραγματικό χρόνο απαιτεί από τους αναλυτές του Polity να προβαίνουν σε δοκιμαστικές εκτιμήσεις των τροχιών της εξελισσόμενης πολιτικής δυναμικής και της επίδρασής τους στις βασικές ιδιότητες των κυβερνητικών θεσμών ή των μορφών εξουσίας. Τα πρόσφατα ετήσια αρχεία Polity επανεξετάζονται τακτικά κατά τη διάρκεια κάθε ετήσιας ενημέρωσης και ενδέχεται να αναθεωρούνται υπό το φως περαιτέρω πληροφοριών σχετικά με τη θεσμική πρακτική. Επιπλέον, οι ιστορικές περιπτώσεις επανεξετάζονται συχνά, συχνά ως αποτέλεσμα ερωτήσεων που εγείρονται από χρήστες και εμπειρογνώμονες χωρών, και μπορεί να βελτιωθούν σύμφωνα με νέες πληροφορίες ή τη διόρθωση σφαλμάτων στα αρχεία. Μαζί με την ετήσια ενημερωμένη έκδοση της σειράς δεδομένων Polity5, παρέχεται μια ξεχωριστή εγγραφή των ουσιαστικών αλλαγών που έγιναν στην εγγραφή δεδομένων σε μορφή "polity-case": Polity5d.

3.2.2. Ιστορική εξέλιξη

Το αρχικό εννοιολογικό σχήμα Polity διατυπώθηκε και τα αρχικά δεδομένα Polity I συλλέχθηκαν υπό τη διεύθυνση του Ted Robert Gurr και ενημερώθηκαν από θεμελιώδη, συνεργατική εργασία με τον Harry Eckstein, *Patterns of Authority: A Structural Basis for Political Inquiry*. Το έργο Polity έχει αποδείξει την αξία του στους ερευνητές όλα αυτά τα χρόνια, καθιστώντας τον πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο πόρο

για την παρακολούθηση της αλλαγής καθεστώτος και τη μελέτη των επιπτώσεων της καθεστωτικής εξουσίας. Το έργο Polity έχει εξελιχθεί σε τρεις προηγούμενες ερευνητικές φάσεις, όλες υπό τη διεύθυνση του Ted Gupt. Η φάση Polity III ενημέρωσε τα βασικά δεδομένα του Polity μέχρι το 1992 και αργότερα ενημερώθηκε έως το 1998 και κυκλοφόρησε ως έκδοση Polity98.

Μέσω της εξέλιξής του, η μορφή των δεδομένων Polity έχει μετατραπεί από την αρχική τους εστίαση στην «επιμονή και την αλλαγή» στο «polity» ως μονάδα ανάλυσης (δηλαδή, μορφή πολιτικής υπόθεσης) στην τρέχουσα μορφή υπόθεσης ανά χώρα. Η αρχική μορφή Polity I επανεξετάστηκε από μια ερευνητική ομάδα υπό τη διεύθυνση του Nils Petter Gleditsch και οι πληροφορίες σχετικά με τις ημερομηνίες αλλαγής πολιτείας ενημερώθηκαν το 1994 και έγιναν διαθέσιμες στην αρχική μορφή πολιτικής υπόθεσης ως Polity III.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, το Polity έγινε ένα βασικό έργο δεδομένων στο έργο παγκόσμιας ανάλυσης του State Failure Task Force. Η ειδική εστίαση στα προβληματικά γεγονότα «κρατικής αποτυχίας» μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο κοινωνικών και συστημικών αναπτυξιακών διαδικασιών απαιτεί πληροφορίες σχετικές τόσο με τις εστίες πολιτικής, τη συνέχεια και την αλλαγή του κράτους (μορφή χώρας-έτος) όσο και με την επιμονή και την αλλαγή του καθεστώτος (μορφή πολιτικής υπόθεσης). να συνδυαστούν σε μια ενιαία βάση πόρων δεδομένων. Η συνδυασμένη μορφή Polity IV καθιερώθηκε με την ενημέρωση δεδομένων του 2000.

3.2.3 Η σημερινή μορφή του Polity5

Η μορφή της κάθε χώρας-διαδικασίας Polity5 έχει αναπτυχθεί για τη βελτίωση της σειράς δεδομένων Polity5. Π αφηγηματικός λογαριασμός κάθε χώρας παρέχει μια χρονολογική εξήγηση της συστημικής διαδικασίας αλλαγής της πολιτικής εξουσίας, όπως αποτυπώνεται στις βαθμολογίες Polity αυτής της χώρας από το 1946 ή την ημερομηνία ανεξαρτησίας της, έως το 2018. Αυτή η νέα μορφή αναφοράς αναμένεται να αυξήσει τη διαφάνεια της σειράς δεδομένων και να ενισχύσει την κατανόηση τόσο της συγκεκριμένης εφαρμογής του συστήματος κωδικοποίησης Πολιτικής στο

«ιστορικό αρχείο» μιας χώρας όσο και της παρατηρήσιμης διαδικασίας διαχείρισης της εξουσίας του καθεστώτος εν μέσω δυναμικής πολιτικού μακρο-επιπέδου κατά τη διάρκεια της σύγχρονης παγκοσμιοποίησης. Η δημοκρατική εξουσία στη σύγχρονη περίοδο διαφέρει ουσιαστικά από τη δημοκρατική εξουσία σε προηγούμενες περιόδους καθώς περιλαμβάνει κατ' ανάγκη την καθολική ψηφοφορία ως καθοριστική αρχή, ενώ οι προηγούμενες μορφές δημοκρατίας βασίζονταν σε περιορισμένη ψηφοφορία στην οποία η πλειοψηφία των ψηφοφόρων και περιθωριακών ομάδων παρέμενε στερημένη.

Η προσπάθεια ανασκόπησης και βελτίωσης του έργου Polity5 διεξάγεται ως απάντηση στην αυξανόμενη χρήση της σειράς δεδομένων Polity στην ποσοτική έρευνα, προκειμένου να αυξηθεί η ακρίβεια των επιμέρους στοιχείων δεδομένων και η ικανότητα διεξαγωγής λεπτομερέστερης ανάλυσης με βάση τα στοιχεία και εννοιολογικούς δείκτες που περιλαμβάνουν τον δείκτη POLITY. Η διαδικασία αναθεώρησης και βελτίωσης του Polity5 βρίσκεται σε εξέλιξη.

Οι ολοκληρωμένες αφηγήσεις αυτή τη στιγμή καλύπτουν κυρίως χώρες που έχουν βιώσει μια περίοδο (ή περιόδους) [πολικού] «φραξιονισμού» (PARCOMP = 3). Αυτή η κωδικοποιημένη συνθήκη επισημάνθηκε μέσω εκτεταμένης ποσοτικής μοντελοποίησης και έχει αναγνωριστεί ως ο πιο ισχυρός προάγγελος γεγονότων αστάθειας του καθεστώτος, συμπεριλαμβανομένης της αυταρχικής οπισθοδρόμησης και της έναρξης του εμφυλίου πολέμου (φραξιονιστικές ομάδες για κάθε περίοδο φραξιονισμού προσδιορίζονται στις αφηγήσεις). Η επιτυχής διαχείριση του [πολικού] «φραξιονισμού» από τις καθεστωτικές αρχές έχει επίσης βρεθεί ότι είναι το κλειδί για την εδραίωση και την ανθεκτικότητα της δημοκρατικής εξουσίας.

4. Τα αποτελέσματα της έρευνας

4.1. Τα δεδομένα του δείκτη Freedom in the World

Στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του συνολικού δείκτη Freedom in the World για το σύνολο των χωρών που συμμετέχουν σε αυτόν για το 2021. Σημειώνεται ότι μετά την επεξεργασία των δεδομένων, ώστε να περιλαμβάνεται το ίδιο σύνολο χωρών τόσο στον δείκτη αυτό, όσο και στα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Παγκόσμιας Τράπεζας που παρουσιάζονται στην συνέχεια, προέκυψαν 182 χώρες. Σημειώνεται ότι ο συνολικός δείκτης περιλαμβάνει όλους τους επιμέρους δείκτες που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο και υψηλότερη τιμή του δείκτη σημαίνει καλύτερη ποιότητα δημοκρατίας.

Έτσι, ο επόμενος αναλυτικός πίνακας παρουσιάζει τα αποτελέσματα για το σύνολο των χωρών για το 2021 σε φθίνουσα σειρά. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τρεις από τις τέσσερις σκανδιναβικές χώρες λαμβάνουν την απόλυτη τιμή 100 στον δείκτη, με την Νέα Ζηλανδία να έρχεται δεύτερη με 99 πόντους και να ακολουθείται από τον Καναδά, την Ολλανδία και την Ουρουγουάη. Συνολικά 44 από τις 182 χώρες σημειώνουν βαθμολογία από 90 πόντους και παραπάνω, ενώ οι χώρες με βαθμολογία ίση ή μικρότερη από 10 είναι 8 με την Ισημερινή Γουινέα να παρουσιάζει την χαμηλότερη βαθμολογία. Τέλος, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 49^η θέση στην σχετική κατάταξη, συγκεντρώνοντας 87 πόντους μαζί με την Μπελίζ και τον Μαυρίκιο.

Πίνακας 1. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη Freedom in the World για το 2021.

Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη	Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη
Φινλανδία	100	Ελ Σαλβαδόρ	63
Νορβηγία	100	Λεσότο	63

Σουηδία	100	Μαυροβούνιο	63
Νέα Ζηλανδία	99	Παπούα Νέα Γουινέα	62
Καναδάς	98	Μπουτάν	61
Ολλανδία	98	Μεξικό	61
Ουρουγουάη	98	Μολδαβία	61
Αυστραλία	97	Φίτζι	60
Δανία	97	Γεωργία	60
Ιρλανδία	97	Λιβερία	60
Λουξεμβούργο	97	Μαδαγασκάρη	60
Βέλγιο	96	Ουκρανία	60
Ιαπωνία	96	Ινδονησία	59
Ελβετία	96	Νεπάλ	56
Μπαρμπάντος	95	Φιλιππίνες	56
Σλοβενία	95	Αρμενία	55
Κύπρος	94	Μπουρκίνα Φάσο	54
Εσθονία	94	Κοσσυφοπέδιο	54
Γερμανία	94	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	53
Ισλανδία	94	Γουατεμάλα	52
Ανδόρα	93	Χονγκ Κονγκ	52
Αυστρία	93	Ζάμπια	52
Χιλή	93	Μαλαισία	51

Δομίνικα	93	Κενύα	48
Κιριμπάτι	93	Νίγηρας	48
Νήσοι Μάρσαλ	93	Σιγκαπούρη	48
Τουβαλού	93	Νιγηρία	45
Ηνωμένο Βασίλειο	93	Ακτή Ελεφαντοστού	44
Cabo Verde	92	Γουινέα-Μπισάου	44
Μικρονησία	92	Ονδούρα	44
Παλάου	92	Λίβανος	43
Μπαχάμες	91	Μοζαμβίκη	43
Κόστα Ρίκα	91	Να πάω	43
Τσεχική Δημοκρατία	91	Κομόρες	42
Αγία Λουκία	91	Μαλδίβες	40
Άγιος Βικέντιος	91	Μπαγκλαντές	39
Γαλλία	90	Γκινέα	38
Ιταλία	90	Αίτη	37
Λιθουανία	90	Κουβέιτ	37
Μάλτα	90	Μαρόκο	37
Σλοβακία	90	Πακιστάν	37
Ισπανία	90	Μαυριτανία	35
Γρενάδα	89	Ιορδανία	34
Λετονία	89	Τανζανία	34
Σεντ Κιτς και Νέβις	89	Ουγκάντα	34
Μπελίζ	87	Μάλι	33

Ελλάδα	87	Τουρκία	32
Μαυρίκιος	87	Αγκόλα	31
Αντίγκουα και Μπαρμπούντα	85	Νικαράγουα	30
την Κροατία	85	Ταϊλάνδη	30
Αργεντινή	84	Ιράκ	29
Μογγολία	84	Μπρουνέι	28
Σάο Τομέ και Πρίνσιπε	84	Κιργιζιστάν	28
Μονακό	83	Μιανμάρ	28
Παναμάς	83	Ζιμπάμπουε	28
Ρουμανία	83	Αφγανιστάν	27
Ηνωμένες Πολιτείες	83	Κατάρ	25
Γκάνα	82	Δυτική τράπεζα	25
Πολωνία	82	Καμπότζη	24
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	82	Τζιμπουτί	24
Βανουάτου	82	Καζακιστάν	23
Σαμόα	81	Ομάν	23
Ιαμαϊκή	80	Αιθιοπία	22
Νησιά του Σολομώντα	79	Γκαμπόν	22
Νότια Αφρική	79	Ρουάντα	21
Σουρινάμ	79	Κονγκό (Μπραζαβίλ)	20
Τόνγκα	79	Κονγκό (Κινσάσα)	20
Βουλγαρία	78	Ρωσία	20

Ναμίμπια	77	Εσβατίνι	19
Ναούρου	77	Βιετνάμ	19
Σεϋχέλλες	77	Αίγυπτος	18
Ισραήλ	76	Τσαντ	17
Βραζιλία	74	Σουδάν	17
Γουιάνα	73	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	17
Μποτσουάνα	72	Καμερούν	16
Ανατολικό Τιμόρ	72	Ιράν	16
Περού	71	Μπουρούντι	14
Σενεγάλη	71	Κούβα	13
Τυνησία	71	Λάος	13
Ουγγαρία	69	Μπαχρέιν	12
Δομινικανή Δημοκρατία	67	Λευκορωσία	11
Εκουαδόρ	67	Ουζμπεκιστάν	11
Ινδία	67	Αζερμπαϊτζάν	10
Αλβανία	66	Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής	9
Βολιβία	66	Κίνα	9
Μαλάουι	66	Λιβύη	9
Βόρεια Μακεδονία	66	Τατζικιστάν	8
Μπενίν	65	Σαουδική Αραβία	7
Κολομβία	65	Σομαλία	7
Παραγουάη	65	Ισημερινή Γουινέα	5

Σιέρρα Λεόνε	65		
Σερβία	64		

Πηγή: Freedom House, 2021

4.2. Τα δεδομένα του δείκτη Democracy του Polity V

Η δημοκρατία νοείται ως τρία ουσιώδη, αλληλοεξαρτώμενα στοιχεία. Το ένα είναι η παρουσία θεσμών και διαδικασιών μέσω των οποίων οι πολίτες μπορούν να εκφράσουν αποτελεσματικές προτιμήσεις για εναλλακτικές πολιτικές και ηγέτες. Δεύτερον είναι η ύπαρξη θεσμοθετημένων περιορισμών στην άσκηση της εξουσίας από την εκτελεστική εξουσία. Τρίτον είναι η εγγύηση των πολιτικών ελευθεριών σε όλους τους πολίτες στην καθημερινή τους ζωή και σε πράξεις πολιτικής συμμετοχής. Άλλες πτυχές της πλουραλιστικής δημοκρατίας, όπως το κράτος δικαίου, τα συστήματα ελέγχων και ισορροπιών, η ελευθερία του Τύπου κ.λπ. αποτελούν μέσα ή συγκεκριμένες εκδηλώσεις αυτών των γενικών αρχών. Δεν συμπεριλαμβάνει ο δείκτης αυτός κωδικοποιημένα δεδομένα για τις πολιτικές ελευθερίες.

Ο δείκτης Δημοκρατίας είναι μια αθροιστική κλίμακα έντεκα βαθμών (0-10). Ο λειτουργικός δείκτης της δημοκρατίας προέρχεται από κωδικοποιήσεις της ανταγωνιστικότητας της πολιτικής συμμετοχής, του ανοιχτού χαρακτήρα και της ανταγωνιστικότητας της πρόσληψης στελεχών και των περιορισμών στον διευθύνοντα σύμβουλο.

Ο δείκτης "θεσμικής δημοκρατίας" ακολουθεί μια λογική παρόμοια με αυτή που βασίζεται στην ανάλυση του Polity I. Δεν υπάρχει «απαραίτητη προϋπόθεση» για να χαρακτηριστεί ένα πολιτικό σύστημα ως δημοκρατικό, μάλλον η δημοκρατία αντιμετωπίζεται ως μεταβλητή. Για παράδειγμα, η κλίμακα κάνει διακρίσεις μεταξύ των δυτικών κοινοβουλευτικών και προεδρικών συστημάτων με βάση την έκταση των περιορισμών στον διευθύνοντα σύμβουλο. Ο Charles de Gaulle ως πρόεδρος της Γαλλικής Πέμπτης Δημοκρατίας λειτουργούσε εντός ελαφρών έως μέτριων πολιτικών περιορισμών. Έτσι, τα πρώτα χρόνια της Πέμπτης Δημοκρατίας έχουν χαμηλότερες βαθμολογίες δημοκρατίας από τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Ομοσπονδιακή

Δημοκρατία της Γερμανίας, όπου οι περιορισμοί στην εκτελεστική εξουσία προσεγγίζουν την ισοτιμία. Ομοίως, η έναρξη της «συγκατοίκησης» στη Γαλλία κατά τη δεύτερη φάση της πρώτης προεδρίας Μιτεράν σηματοδοτείται από μια στροφή προς την ισοτιμία στην κλίμακα των Εκτελεστικών Περιορισμών και μια παράλληλη αύξηση της βαθμολογίας για τη Δημοκρατία της Γαλλίας.

Το δείγμα σε αυτήν την περίπτωση αποτελείται από 145 χώρες, εκ των οποίων οι 30, δηλαδή ένα ποσοστό της τάξης του 21% έχουν βαθμολογία 10, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι μια εξ αυτών είναι και η Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, 25 χώρες βαθμολογούνται με 0 εκ των οποίων μόνο η Βοσνία βρίσκεται στην περιοχή της Ευρώπης. Τα αποτελέσματα κατά φθίνουσα σειρά παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 2. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη democracy του Polity V για το 2018.

Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη	Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη
Αυστραλία	10	Βολιβία	7
Αυστρία	10	Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής	7
Καναδάς	10	Κολομβία	7
χιλή	10	Γουινέα-Μπισάου	7
Κόστα Ρίκα	10	Ονδούρα	7
Κύπρος	10	Ισραήλ	7
Δανία	10	Μαλαισία	7
Φινλανδία	10	Νικαράγουα	7
Γαλλία	10	Πακιστάν	7
Γερμανία	10	Σενεγάλη	7

Ελλάδα	10	Τυνησία	7
Ουγγαρία	10	Εκουαδόρ	6
Ιρλανδία	10	Αίτη	6
Ιταλία	10	Ιράκ	6
Ιαπωνία	10	Λίβανος	6
Λιθουανία	10	Μαδαγασκάρη	6
Λουξεμβούργο	10	Μαλάουι	6
Μαυρίκιος	10	Μάλι	6
Μογγολία	10	Μοζαμβίκη	6
Ολλανδία	10	Ναμίμπια	6
Νέα Ζηλανδία	10	Νίγηρας	6
Νορβηγία	10	Σουρινάμ	6
Πολωνία	10	Ζάμπια	6
Δημοκρατία της Σλοβακίας	10	Ακτή Ελεφαντοστού	5
Σλοβενία	10	Παπούα Νέα Γουινέα	5
Ισπανία	10	Ρωσία	5
Σουηδία	10	Σομαλία	5
Ελβετία	10	Ουκρανία	5
Τρινιδάδ και Τομπάγκο	10	Ζιμπάμπουε	5
Ουρουγουάη	10	Φίτζι	4
Αλβανία	9	Γκαμπόν	4

Αργεντίνη	9	Γκινέα	4
την Κροατία	9	Τανζανία	4
Τσεχική Δημοκρατία	9	Τζιμπουτί	3
Εσθονία	9	Αιθιοπία	3
Ινδία	9	Αγκόλα	2
Ινδονησία	9	Μπουρούντι	2
Ιαμαϊκή	9	Ιορδανία	2
Κενύα	9	Σιγκαπούρη	2
Λεσότο	9	Αφγανιστάν	1
Μολδαβία	9	Καμερούν	1
Μαυροβούνιο	9	Τσαντ	1
Παναμάς	9	Κούβα	1
Παραγουάη	9	Μαρόκο	1
Περού	9	Τατζικιστάν	1
Ρουμανία	9	Να πάω	1
Σερβία	9	Ουγκάντα	1
Νησιά του Σολομώντα	9	Αζερμπαϊτζάν	0
Νότια Αφρική	9	Μπαχρέιν	0
Ανατολικό Τιμόρ	9	Καμπότζη	0
Βέλγιο	8	Κίνα	0
Μποτσουάνα	8	Κομόρες	0
Βραζιλία	8	Κονγκό Μπραζαβίλ	0

Δομινικανή Δημοκρατία	8	Αίγυπτος	0
Ελ Σαλβαδόρ	8	Ισημερινή Γουινέα	0
Γεωργία	8	Ιράν	0
Γκάνα	8	Καζακιστάν	0
Γουιάνα	8	Κουβέιτ	0
Κοσσυφοπέδιο	8	Λάος	0
Κιργιζιστάν	8	Λιβύη	0
Λετονία	8	Μαυριτανία	0
Λιβερία	8	Ομάν	0
Μεξικό	8	Κατάρ	0
Μιανμάρ (Βιρμανία)	8	Ρουάντα	0
Νεπάλ	8	Σαουδική Αραβία	0
Νιγηρία	8	Σουδάν-Βορράς	0
Φιλιππίνες	8	Ταϊλάνδη	0
Σιέρα Λεόνε	8	Τουρκία	0
Ηνωμένο Βασίλειο	8	ΗΑΕ	0
Ηνωμένες Πολιτείες	8	Ουζμπεκιστάν	0
Αρμενία	7	Βιετνάμ	0
Μπενίν	7	Βοσνία	0
Μπουτάν	7		

Πηγή: Polity V, 2019.

4.3. Τα δεδομένα του δείκτη ευθραυστότητας του Polity V

Ο δείκτης και το Matrix State Fragility 2018 απαριθμούν όλες τις ανεξάρτητες χώρες στον κόσμο στις οποίες ο συνολικός πληθυσμός των χωρών είναι μεγαλύτερος από 500.000 το 2018. Ο πίνακας ευθραυστότητας βαθμολογεί κάθε χώρα τόσο για την αποτελεσματικότητα όσο και για τη νομιμότητα σε τέσσερις διαστάσεις απόδοσης:

- ✓ Ασφάλεια,
- ✓ Πολιτική,
- ✓ Οικονομική και
- ✓ Κοινωνική κατάσταση, στο τέλος του έτους 2018.

Κάθε ένας από τους δείκτες βαθμολογείται σε μια κλίμακα ευθραυστότητας τεσσάρων βαθμών:

- ✓ 0 «χωρίς ευθραυστότητα»,
- ✓ 1 «χαμηλή ευθραυστότητα»,
- ✓ 2 «μέτρια ευθραυστότητα» και
- ✓ 3 «υψηλή ευθραυστότητα»

με εξαίρεση τον δείκτη Οικονομικής Αποτελεσματικότητας, ο οποίος βαθμολογείται σε κλίμακα ευθραυστότητας πέντε βαθμών (συμπεριλαμβανομένης της τιμής 4 «ακραίας ευθραυστότητας»). Ο δείκτης κρατικής ευθραυστότητας, λοιπόν, συνδυάζει βαθμολογίες στους οκτώ δείκτες και κυμαίνεται από 0 «χωρίς ευθραυστότητα» έως 25 «ακραία ευθραυστότητα». Η ευθραυστότητα μιας χώρας συνδέεται στενά με την κρατική της ικανότητα να διαχειρίζεται τις συγκρούσεις, να χαράσσει και να εφαρμόζει δημόσια πολιτική και να παρέχει βασικές υπηρεσίες και τη συστηματική ανθεκτικότητά της στη διατήρηση της συνοχής, της συνοχής και της ποιότητας ζωής του συστήματος, την αποτελεσματική ανταπόκριση σε προκλήσεις και κρίσεις και τη διατήρηση προοδευτική ανάπτυξη.

Ο δείκτης και ο πίνακας ευθραυστότητας κατάστασης εισήχθη αρχικά στην «Παγκόσμια Έκθεση για τη Σύγκρουση, τη Διακυβέρνηση και την Εύθραυστη Πολιτική 2007». Προκειμένου να τυποποιηθούν οι διαδικασίες για τη βαθμολόγηση καθενός από τους οκτώ δείκτες συνιστώσων ώστε οι δείκτες να είναι συγκρίσιμοι διαχρονικά, ορίστηκαν τιμές κατωφλίου για τις κατηγορικές βαθμολογίες

ευθραυστότητας με βάση τα σημεία αποκοπής που προέρχονται από τιμές σε ένα έτος αναφοράς (2004).

Αυτή η μεθοδολογία επηρεάζει τα συνεχή μέτρα που χρησιμοποιούνται για την Οικονομική Αποτελεσματικότητα (ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2005), την Οικονομική Νομιμότητα (εξαγωγές μεταποίησης ως ποσοστό των εξαγωγών εμπορευμάτων) την Κοινωνική Αποτελεσματικότητα (δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης, HDI) και Κοινωνική Νομιμότητα (ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας). Οι βασικές προδιαγραφές παρέχονται στις σχετικές επεξηγήσεις δεικτών που ακολουθούν.

Οι βαθμολογίες κοινωνικής αποτελεσματικότητας αναθεωρήθηκαν ελαφρώς λόγω μιας αλλαγής στη διατύπωση του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης από την Έκθεση Ανθρώπινης Ανάπτυξης του UNDP το 2010. Ο δείκτης οικονομικής αποτελεσματικότητας αναβαθμίστηκε το 2010 και προστέθηκε μια πέμπτη τιμή για να δηλώσει την «ακραία ευθραυστότητα» σε χώρες που έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ 500 \$ ή λιγότερο (σταθερά \$ 2005).

Καθώς η Παγκόσμια Τράπεζα αναθεωρεί τακτικά το ιστορικό ΑΕΠ σε επίπεδο χώρας και προσαρμόζει περιοδικά τα «σταθερά» μεγέθη του ΑΕΠ σε ένα νέο έτος βάσης, επανακωδικοποιείται ολόκληρη η χρονολογική σειρά του δείκτη Οικονομικής Αποτελεσματικότητας ετησίως χρησιμοποιώντας τα πιο πρόσφατα στοιχεία για το ΑΕΠ που παρέχονται από την Παγκόσμια Τράπεζα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ορισμένες αλλαγές σε ιστορικούς δείκτες και δείκτες στο σύνολο δεδομένων χρονοσειρών.

Επιπλέον, ένας τέταρτος δείκτης προστέθηκε το 2008 στον υπολογισμό της Βαθμολογίας Πολιτικής Νομιμότητας (οι βαθμολογίες για όλα τα προηγούμενα έτη υπολογίστηκαν εκ νέου και οι βαθμολογίες ευθραυστότητας του κράτους έχουν υπολογιστεί για όλες τις χώρες ετησίως από το 1995). Καθώς αρκετοί από τους δείκτες χρησιμοποιούν δεδομένα του «πιο πρόσφατου διαθέσιμου έτους», οι βαθμολογίες μεταφέρονται και προσαρμόζονται όταν καταστούν διαθέσιμα νέα δεδομένα.

Το δείγμα και σε αυτήν την περίπτωση αποτελείται από 145 χώρες, εκ των οποίων οι 14, δηλαδή ένα ποσοστό της τάξης του 9,5% έχουν βαθμολογία 0, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα λαμβάνει τιμή 3. Από την άλλη πλευρά, καμία χώρα δεν

βαθμολογείται με 25 ή 24 και μόλις μία, η Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής, βαθμολογείται με 23. Τα αποτελέσματα κατά φθίνουσα σειρά παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3. Η κατάταξη των χωρών στον δείκτη democracy του Polity V για το 2018.

Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη	Χώρα	Βαθμολογία Δείκτη
Αυστρία	0	Νικαράγουα	7
Καναδάς	0	Ανατολικό Τιμόρ	7
Δανία	0	Βιετνάμ	7
Εσθονία	0	Γκαμπόν	8
Φινλανδία	0	Γουιάνα	8
Ουγγαρία	0	Ινδονησία	8
Ιρλανδία	0	Μολδαβία	8
Λετονία	0	Παραγουάη	8
Λουξεμβούργο	0	Σαουδική Αραβία	8
Μαυρίκιος	0	Νότια Αφρική	8
Ολλανδία	0	Ταϊλάνδη	8
Πολωνία	0	Μπαχρέιν	9
Σλοβενία	0	Ιράν	9
Σουηδία	0	Καζακστάν	9
Αλβανία	1	Νεπάλ	9
Κόστα Ρίκα	1	Ρωσία	9

Τσεχική Δημοκρατία	1	Νησιά του Σολομώντα	9
Γαλλία	1	Τουρκία	9
Γερμανία	1	Ουκρανία	9
Ιταλία	1	Αζερμπαϊτζάν	10
Ιαπωνία	1	Μπενίν	10
Λιθουανία	1	Καμπότζη	10
Δημοκρατία της Σλοβακίας	1	Αίγυπτος	10
Ισπανία	1	Κενύα	10
Ελβετία	1	Λεσότο	10
Ηνωμένο Βασίλειο	1	Παπούα Νέα Γουινέα	10
Αυστραλία	2	Σενεγάλη	10
Βέλγιο	2	Τανζανία	10
Κροατία	2	Βολιβία	11
Μαυροβούνιο	2	Κολομβία	11
Νέα Ζηλανδία	2	Γκάνα	11
Νορβηγία	2	Αίτη	11
Ουρουγουάη	2	Ινδία	11
Αργεντινή	3	Μοζαμβίκη	11
Μποτσουάνα	3	Τατζικιστάν	11
Χιλή	3	Ουζμπεκιστάν	11
Κύπρος	3	Κομόρες	12

Δομινικανή Δημοκρατία	3	Τζιμπουτί	12
Ελλάδα	3	Ισημερινή Γουινέα	12
Ιαμαϊκή	3	Κιργιζιστάν	12
Μαλαισία	3	Λάος	12
Παναμάς	3	Λιβερία	12
Κατάρ	3	Μαδαγασκάρη	12
Ρουμανία	3	Ζάμπια	12
Σερβία	3	Κονγκό-Μπραζαβίλ	13
Σιγκαπούρη	3	Μαλάουι	13
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	3	Σιέρρα Λεόνε	13
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	4	Να πάω	13
Ελ Σαλβαδόρ	4	Λιβύη	14
Φίτζι	4	Φιλιππίνες	14
Κουβέιτ	4	Ουγκάντα	14
Τυνησία	4	Μάλι	15
Ηνωμένες Πολιτείες	4	Πακιστάν	15
Κούβα	5	Ρουάντα	15
Γεωργία	5	Αγκόλα	16
Κοσσυφοπέδιο	5	Καμερούν	16
Λίβανος	5	Ακτή Ελεφαντοστού	16
Μεξικό	5	Μαυριτανία	16

Ναμίμπια	5	Γουινέα-Μπισάου	17
Ομάν	5	Ζιμπάμπουε	17
Σουρινάμ	5	Γκινέα	18
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	5	Ιράκ	18
Αρμενία	6	Μιανμάρ	18
Μπουτάν	6	Νιγηρία	18
Βραζιλία	6	Τσαντ	19
Περού	6	Νίγηρας	19
Κίνα	7	Αφγανιστάν	20
Εκουαδόρ	7	Αιθιοπία	20
Ονδούρα	7	Σομαλία	20
Ισραήλ	7	Μπουρούντι	21
Ιορδανία	7	Σουδάν (Βόρειο)	21
Μογγολία	7	Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής	23
Μαρόκο	7		

Πηγή: Polity V, 2019.

4.4. Το καθεστώς δικαίου των χωρών

Τέλος, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με το δίκαιο που ακολουθεί κάθε χώρα, στηριζόμενοι στην εργασία των La Porta et al. (1998), η οποία εξέτασε τους νομικούς κανόνες που καλύπτουν την προστασία των εταιρικών μετόχων και των πιστωτών, την προέλευση αυτών των κανόνων και την ποιότητα της επιβολής τους σε 49 χώρες. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι χώρες κοινού δικαίου έχουν γενικά την

ισχυρότερη και οι χώρες γαλλικού αστικού δικαίου την πιο αδύναμη νομική προστασία των επενδυτών, με τις χώρες του γερμανικού και του σκανδιναβικού αστικού δικαίου να βρίσκονται στη μέση. Οι χώρες του δείγματος παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα

Πίνακας 4. Χώρες με διάφορα είδη δικαίου

Είδος Δικαίου	Χώρες
Αγγλικό Δίκαιο	<p>Αυστραλία</p> <p>Καναδάς</p> <p>Χονγκ Κονγκ</p> <p>Ινδία</p> <p>Ιρλανδία</p> <p>Ισραήλ</p> <p>Κενύα</p> <p>Μαλαισία</p> <p>Νέα Ζηλανδία</p> <p>Νιγηρία</p> <p>Πακιστάν</p> <p>Σιγκαπούρη</p> <p>Νότια Αφρική</p> <p>Σρι Λάνκα</p> <p>Ταϊλάνδη</p> <p>Ηνωμένο Βασίλειο</p> <p>ΗΠΑ</p> <p>Ζιμπάμπουε</p>

Γαλλικό/ ισπανικό δίκαιο	<p>Αργεντίνη</p> <p>Βέλγιο</p> <p>Βραζιλία</p> <p>Χιλή</p> <p>Κολομβία</p> <p>Εκουαδόρ</p> <p>Αίγυπτος</p> <p>Γαλλία</p> <p>Ελλάδα</p> <p>Ινδονησία</p> <p>Ιταλία</p> <p>Ιορδανία</p> <p>Μεξικό</p> <p>Ολλανδία</p> <p>Περού</p> <p>Φιλιππίνες</p> <p>Πορτογαλία</p> <p>Ισπανία</p> <p>Τουρκία</p> <p>Ουρουγουάη</p> <p>Βενεζουέλα</p>
Γερμανικό δίκαιο	<p>Αυστρία</p> <p>Γερμανία</p> <p>Ιαπωνία</p>

	Νότια Κορέα Ελβετία Ταϊβάν
Σκανδιναβικό δίκαιο	Δανία Φινλανδία Νορβηγία Σουηδία

Πηγή: La Porta et al. (1998).

4.5. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2015.

Τέλος, παρουσιάζονται τα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2015 των χωρών, όπως αυτά προκύπτουν από τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας. Σημειώνεται ότι στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, αν και στην επόμενη παράγραφο που παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων και των συσχετίσεων, έχουν ληφθεί υπόψη μόνο εκείνα τα στοιχεία για τις χώρες που υπάρχουν δεδομένα για την μέτρηση του εκάστοτε μεγέθους.

Πίνακας 5. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια ΗΠΑ 2015, για το 2018.

Χώρα	κκΑΕΠστ	Χώρα	κκΑΕΠστ	Χώρα	κκΑΕΠστ
Μονακό	171.224	Παλάου	15.115	Μεσαίο εισοδημα	5.308
Λουξεμβούργο	107.159	Παναμάς	14.881	Αζερμπαϊτζάν	5.262
Βερμούδες	106.696	Ουγγαρία	14.379	Ιράν	5.203

Ελβετία	87.981	Πολωνία	14.333	Βόρεια Μακεδονία	5.185
Μακάο SAR, Κίνα	82.944	Κεντρική Ευρώπη και Βαλτική	14.243	Ιαμαϊκή	5.044
Νησιά Κέιμαν	81.438	Χιλή	13.901	Σύνολο IDA & IBRD	4.988
Νορβηγία	75.954	Κροατία	13.520	Ιράκ	4.975
Ιρλανδία	72.578	Αργεντινή	13.105	Χαμηλό & μεσαίο εισόδημα	4.854
Σιγκαπούρη	61.057	Άλλα μικρά κράτη	12.816	Μπελίζ	4.707
Ηνωμένες Πολιτείες	59.822	Κόστα Ρίκα	12.574	Τόνγκα	4.677
Κατάρ	59.758	Τουρκία	12.007	Ναμίμπια	4.632
Αυστραλία	58.447	Μικρά κράτη	11.783	Γεωργία	4.539
Βόρεια Αμερική	58.312	Αμερικάνικη Σαμόα	11.394	Αλβανία	4.432
Ισλανδία	57.699	Μαλαισία	11.076	Σαμόα	4.335
Δανία	56.563	Καζακστάν	11.053	Μογγολία	4.234
Σουηδία	52.983	Αγία Λουκία	10.976	Τυνησία	4.195
Ολλανδία	47.808	Κόσμος	10.847	Γουατεμάλα	4.160
Ηνωμένο Βασίλειο	47.231	Ανατολική Ασία & Ειρηνικός	10.810	Αλγερία	4.154
Αυστρία	46.170	Ρουμανία	10.714	Ιορδανία	4.110

Φινλανδία	45.611	Μαυρίκιος	10.336	Νησιωτικά μικρά κράτη του Ειρηνικού	4.092
Χονγκ Κονγκ SAR, Κίνα	45.285	Γρενάδα	10.109	Αρμενία	4.051
Καναδάς	44.917	Μικρά κράτη της Καραϊβικής	10.032	Κοσσυφοπέδιο	4.009
Γερμανία	42.956	Μεξικό	9.946	Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική (Χώρες IDA και IBRD)	4.001
Χώρες με Υψηλό εισόδημα	42.519	Μαλδίβες	9.823	Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική (εκτός υψηλού εισοδήματος)	3.994
Βέλγιο	42.376	Ρωσική Ομοσπονδία	9.740	Ελ Σαλβαδόρ	3.921
Νέα Ζηλανδία	40.304	Κίνα	9.619	Αίγυπτος, Αραβική Δημοκρατία.	3.831
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	39.671	Late- demographic dividend	9.318	Εσβατίνι	3.775
Ισραήλ	38.301	Ανώτερο μεσαίο εισόδημα	9.182	Ινδονησία	3.733
Ανδόρα	38.301	Σουρινάμ	9.020	Αγκόλα	3.595

Γαλλία	38.276	Ευρώπη και Κεντρική Ασία (Χώρες IDA & IBRD)	8.692	Πρόωρο δημογραφικό μείρισμα	3.522
μέλη του ΟΟΣΑ	37.357	Λατινική Αμερική & Καραϊβική	8.669	Φιλιππίνες	3.501
ευρωζώνη	36.323	Βραζιλία	8.582	Δυτική Όχθη και Γάζα	3.418
Ιαπωνία	36.189	Λατινική Αμερική και Καραϊβική (Χώρες IDA & IBRD)	8.528	Νήσοι Μάρσαλ	3.409
Γκουάμ	35.103	Ναούρου	8.393	Τουβαλού	3.391
Ευρωπαϊκή Ένωση	32.448	Λατινική Αμερική και Καραϊβική (εκτός υψηλού εισοδήματος)	8.254	Cabo Verde	3.333
Μπαχάμες	32.231	Ευρώπη και Κεντρική Ασία (εκτός υψηλού εισοδήματος)	8.131	Βολιβία	3.291
Ιταλία	31.581	Ισημερινή Γουινέα	8.124	Μολδαβία	3.261
Κορέα.	31.041	Κούβα	8.041	Μπουτάν	3.097
Μπρονάι Νταρουσαλάμ	29.803	Δομινικανή Δημοκρατία	7.998	Τζιμπουτί	3.089

Πουέρτο Ρίκο	29.753	Βουλγαρία	7.860	Ουζμπεκιστάν	3.047
Ισπανία	27.715	Ανατολική Ασία και Ειρηνικός (Χώρες IDA & IBRD)	7.777	Μαρόκο	3.005
Νήσοι Τερκς και Κάικος	27.624	Ανατολική Ασία και Ειρηνικός (εκτός υψηλού εισοδήματος)	7.691	Μικρονησία	2.917
Κουβέιτ	27.497	Μέση Ανατολή & Βόρεια Αφρική	7.438	Βανουάτου	2.860
Κύπρος	27.161	Μαυροβούνιο	7.379	Παπούα Νέα Γουινέα	2.749
Μάλτα	27.091	Δομίνικα	7.376	Νιγηρία	2.512
Ευρώπη & Κεντρική Ασία	23.931	Λίβανος	7.345	Λάο	2.483
Σλοβενία	23.467	Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες	7.206	Ονδούρα	2.458
Μπαχρέιν	21.824	Γκαμπόν	7.020	Βιετνάμ	2.457
Σεντ Κιτς και Νέβις	20.686	Μποτσουάνα	6.973	Ουκρανία	2.337
Σαουδική Αραβία	20.068	Περού	6.574	Χαμηλότερο μεσαίο εισόδημα	2.324

Τσεχική Δημοκρατία	19.685	Ταϊλάνδη	6.489	Νησιά του Σολομώντα	2.321
Εσθονία	19.670	Κολομβία	6.272	Ακτή Ελεφαντοστού	2.248
Κουράσω	18.829	Σερβία	6.262	Νικαράγουα	2.086
Ελλάδα	18.640	Αραβικός κόσμος	6.258	Μίγμα IDA	1.996
Δημοκρατία της Σλοβακίας	17.723	Μόνο IBRD	6.217	Γκάνα	1.970
Ομάν	17.394	Νότια Αφρική	6.200	Ινδία	1.915
Μπαρμπάντος	16.839	Γουιάνα	6.179	Αφρική Δυτική και Κεντρική	1.844
Τρινιντάντ και Τομπάγκο	16.457	Λευκορωσία	6.166	Congo, Rep.	1.840
Λιθουανία	16.437	Εκουαδόρ	5.952	Νότια Ασία (IDA & IBRD)	1.818
Αντίγκουα και Μπαρμπούντα	16.147	Φίτζι	5.938	Νοτια Ασια	1.818
Ουρουγουάη	16.038	Λιβύη	5.910	Σάο Τομέ και Πρίνσιπε	1.668
Σεϋχέλλες	15.867	Παραγουάη	5.871	υποσαχάρια Αφρική	1.659
Λετονία	15.552	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	5.387	Κριμπάτι	1.626

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, 2022.

4.6 Η επίδραση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και ρυθμού μεταβολής του στους δείκτες ελευθερίας.

Στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των αναλύσεων συσχέτισης και παλινδρόμησης, με στόχο να μελετηθεί η επίδραση, αν υπάρχει, του εισοδήματος, στους δείκτες ελευθερίας.

4.6.1. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη Freedom in the World

Αρχικά, παρουσιάζεται η μέτριας έντασης θετική συσχέτιση ανάμεσα στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη Freedom in the World. Η ύπαρξη αυτής της θετικής συσχέτισης δικαιολογεί την διενέργεια παλινδρόμησης στην συνέχεια.

Πίνακας 6. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018

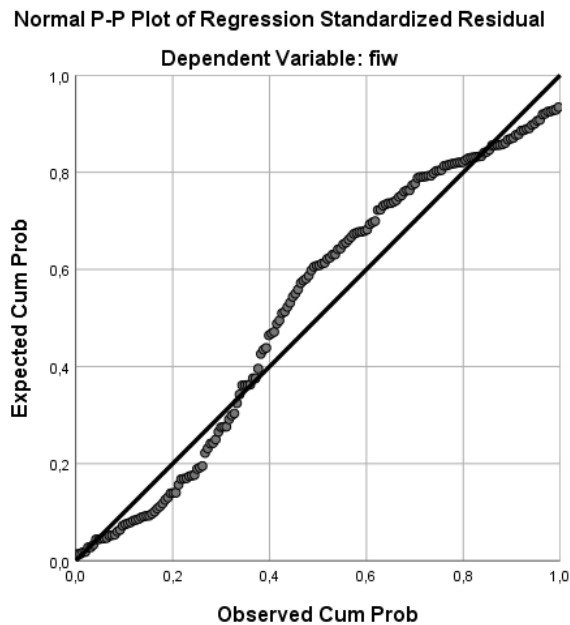
Correlations			
		fiw	gdp
Pearson Correlation	fiw	1,000	0,406
	gdp	0,406	1,000
Sig. (1-tailed)	fiw	.	0,000
	gdp	0,000	.
N	fiw	182	182
	gdp	182	182

Η ανάλυση παλινδρόμησης εξάλλου που παρουσιάζεται στην συνέχεια, δείχνει ότι η διακύμανση του κκαΕΠσταθ. Ερμηνεύει το 16,5% της διακύμανσης του δείκτη ελευθερίας, καθιστώντας το μοντέλο, αν και στατιστικά σημαντικό, να διαθέτει μικρή ερμηνευτική ισχύ. Εξάλλου, η επίδραση του κκαΕΠσταθ στον δείκτη είναι της τάξης του 0,001 βαθμού στην κλίμακα του δείκτη, αν υποθέσει κανείς ότι αυτό αυξάνεται κατά μία μονάδα.

Πίνακας 7. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018

Model Summary ^b						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate		
1	0,406 ^a	0,165	0,160	26,584		
a. Predictors: (Constant), gdp						
b. Dependent Variable: fiw						
ANOVA ^a						
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1	Regression	25156,323	1	25156,323	35,596	0,000 ^b
	Residual	127209,040	180	706,717		
	Total	152365,363	181			
a. Dependent Variable: fiw						
b. Predictors: (Constant), gdp						
Coefficients ^a						
Model	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.		

		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	52,081	2,353		22,129	0,000
	gdp	0,001	0,000	0,406	5,966	0,000

Από την άλλη πλευρά, δεν παρατηρείται συσχέτιση ανάμεσα στον ρυθμό μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη Freedom in the World και ως εκ τούτου, η ανάλυση σταματά σε αυτό το σημείο.

Πίνακας 8. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη Freedom in the World και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015, για το 2018

Correlations			
		fiw	rate
Pearson Correlation	fiw	1,000	-,122
	rate	-,122	1,000
Sig. (1-tailed)	fiw	.	0,051

	rate	0,051	.
N	fiw	182	182
	rate	182	182

4.6.2. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη democracy

Στην συνέχεια, παρουσιάζεται η ασθενούς έντασης θετική συσχέτιση ανάμεσα στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη democracy. Η ύπαρξη αυτής της θετικής συσχέτισης δικαιολογεί την διενέργεια παλινδρόμησης στην συνέχεια.

Πίνακας 9. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.

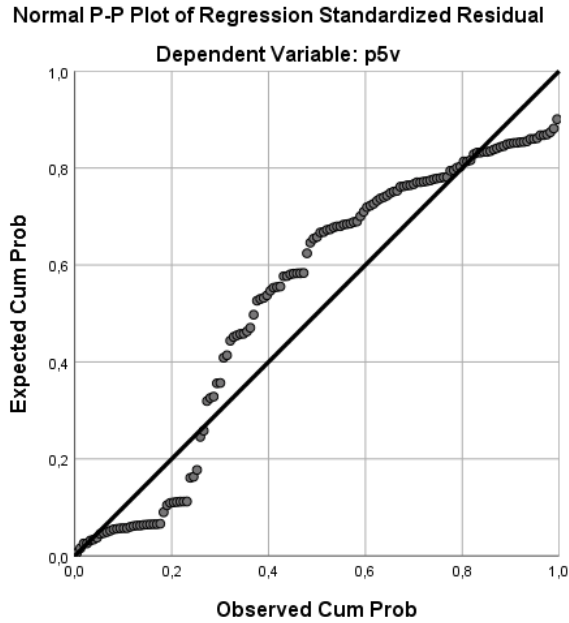
Correlations			
		p5v	gdp
Pearson Correlation	p5v	1,000	0,314
	gdp	0,314	1,000
Sig. (1-tailed)	p5v	.	0,000
	gdp	0,000	.
N	p5v	145	145
	gdp	145	145

Η ανάλυση παλινδρόμησης εξάλλου που παρουσιάζεται στην συνέχεια, δείχνει ότι η διακύμανση του κκαΕΠσταθ. Ερμηνεύει το 9.9% της διακύμανσης του δείκτη ελευθερίας, καθιστώντας το μοντέλο, αν και στατιστικά σημαντικό, να διαθέτει μικρή ερμηνευτική ισχύ. Εξάλλου, η επίδραση του κκαΕΠσταθ στον δείκτη είναι της τάξης

του 0,05901 βαθμού στην κλίμακα του δείκτη, αν υποθέσει κανείς ότι αυτό αυξάνεται κατά μία μονάδα.

Πίνακας 10. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.

Model Summary ^b						
Model	R	R Square	Adjusted R Square		Std. Error of the Estimate	
1	0,314 ^a	0,099	0,093		3,512	
a. Predictors: (Constant), gdp						
b. Dependent Variable: p5v						
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	193,594	1	193,594	15,694	,000 ^b
	Residual	1763,965	143	12,335		
	Total	1957,559	144			
a. Dependent Variable: p5v						
b. Predictors: (Constant), gdp						
Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	5,236	0,358		14,643	0,000
	gdp	5,901E-5	0,000	0,314	3,962	0,000

Από την άλλη πλευρά, δεν παρατηρείται συσχέτιση ανάμεσα στον ρυθμό μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη democracy και ως εκ τούτου, η ανάλυση σταματά σε αυτό το σημείο.

Πίνακας 11. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη democracy και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015

Correlations			
		p5v	rate
Pearson Correlation	p5v	1,000	0,153
	rate	0,153	1,000
Sig. (1-tailed)	p5v	.	0,033
	rate	0,033	.
N	p5v	145	145
	rate	145	145

4.6.3. Η επίδραση του εισοδήματος στον δείκτη ευθραυστότητας

Στην συνέχεια, παρουσιάζεται η μέτριας έντασης αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη ευθραυστότητας. Η ύπαρξη αυτής της αρνητικής συσχέτισης δικαιολογεί την διενέργεια παλινδρόμησης στην συνέχεια.

Πίνακας 12. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015

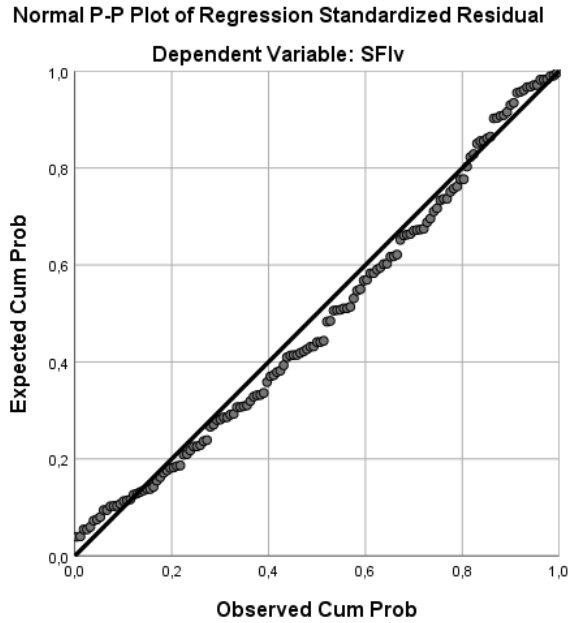
Correlations			
		SFlv	gdp
Pearson Correlation	SFlv	1,000	-0,590
	gdp	-0,590	1,000
Sig. (1-tailed)	SFlv	.	0,000
	gdp	0,000	.
N	SFlv	145	145
	gdp	145	145

Η ανάλυση παλινδρόμησης εξάλλου που παρουσιάζεται στην συνέχεια, δείχνει ότι η διακύμανση του κκαΕΠσταθ. ερμηνεύει το 34,8% της διακύμανσης του δείκτη, καθιστώντας το μοντέλο, αν και στατιστικά σημαντικό, να διαθέτει μέτρια ερμηνευτική ισχύ. Εξάλλου, η επίδραση του κκαΕΠσταθ στον δείκτη είναι της τάξης του -0,001 βαθμού στην κλίμακα του δείκτη, αν υποθέσει κανείς ότι αυτό αυξάνεται κατά μία μονάδα.

Πίνακας 13. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στις τιμές του δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015.

Model Summary^b						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate		
1	0,590 ^a	0,348	0,343	4,741		
a. Predictors: (Constant), gdp						
b. Dependent Variable: SFlv						
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1713,366	1	1713,366	76,223	0,000 ^b
	Residual	3214,399	143	22,478		
	Total	4927,766	144			
a. Dependent Variable: SFlv						
b. Predictors: (Constant), gdp						
Coefficients^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	10,113	0,483		20,953	0,000
	gdp	-0,0001	0,000	-0,590	-8,731	0,000

Από την άλλη πλευρά και σε αυτήν την περίπτωση, δεν παρατηρείται συσχέτιση ανάμεσα στον ρυθμό μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015 και του δείκτη ευθραυστότητας και ως εκ τούτου, η ανάλυση σταματά σε αυτό το σημείο.

Πίνακας 14. Η συσχέτιση ανάμεσα στις τιμές του δείκτη ευθραυστότητας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015

Correlations			
		SFlv	rate
Pearson Correlation	SFlv	1,000	-0,051
	rate	-0,051	1,000
Sig. (1-tailed)	SFlv	.	0,272
	rate	0,272	.
N	SFlv	145	145
	rate	145	145

4.6.4 Η επίδραση του δικαίου στο εισόδημα και τη δημοκρατία

Τέλος, στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται τα ευρήματα των παλινδρομήσεων που έλαβαν χώρα με ανεξάρτητη μεταβλητή το είδος του δικαίου που εφαρμόζεται σε ένα μικρότερο δείγμα 49 χωρών, ακολουθώντας τη μεθοδολογία των La Porta et al. (1998). Μετά την κατασκευή των κατάλληλων ψευδομεταβλητών, η παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το εισόδημα έδειξε ότι το σκανδιναβικό και το γερμανικό δίκαιο επιδρούν περισσότερο από το αγγλικό στον ρυθμό μεταβολής του εισοδήματος, ενώ το γαλλικό/ ισπανικό ουσιαστικά επιδρά με τον ίδιο τρόπο με το γερμανικό.

Πίνακας 15. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του ρυθμού μεταβολής κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σταθερά δολάρια του 2015

Model Summary						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate		
1	0,474 ^a	0,225	0,173	1,3584384977		
a. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom						
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	24,124	3	8,041	4,358	0,009 ^b
	Residual	83,041	45	1,845		
	Total	107,165	48			
a. Dependent Variable: rate						
b. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom						
Coefficients ^a						

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	8,176	0,320		25,535	0,000
	frsp_mom	0,075	0,436	0,025	0,173	0,864
	scan_mom	1,910	0,751	0,354	2,543	0,015
	ger_mom	1,686	0,640	0,374	2,632	0,012

Ωστόσο, από την άλλη πλευρά, οι παλινδρομήσεις με εξαρτημένες μεταβλητές την δείκτη democracy και τον δείκτη ευθραυστότητας δεν έδωσαν στατιστικά σημαντικά μοτνέλα και ως εκ τούτου, δεν γίνεται να επιβεβαιωθεί η υπόθεση ότι το είδος του δικαίου επηρεάζει τον βαθμό δημοκρατίας σε μια χώρα.

Πίνακας 16. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του δείκτη democracy

Model Summary						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate		
1	0,220 ^a	0,048	-0,015	2,827		
a. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom						
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	18,319	3	6,106	0,764	0,520 ^b
	Residual	359,599	45	7,991		
	Total	377,918	48			

a. Dependent Variable: democracy
b. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom

Πίνακας 17. Η ανάλυση παλινδρόμησης ανάμεσα στο είδος του δικαίου και του δείκτη ευθραυστότητας

Model Summary						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate		
1	0,267 ^a	0,071	0,009	4,639		
a. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom						
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	74,217	3	24,739	1,149	0,340 ^b
	Residual	968,599	45	21,524		
	Total	1042,816	48			
a. Dependent Variable: sfl						
b. Predictors: (Constant), ger_mom, scan_mom, frsp_mom						

5. Συμπεράσματα

Το ζήτημα της σχέσης ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την δημοκρατία αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει μεγάλο αριθμό ερευνητών της πολιτικής οικονομίας, αλλά και άλλων επιστημονικών κλάδων. Όπως παρουσιάστηκε στο θεωρητικό τμήμα της παρούσας εργασίας, η σχέση ανάμεσα στην δημοκρατία (ή την απολυταρχία) και την οικονομική ανάπτυξη δεν είναι δυνατόν να ειπωθεί με μια λέξη ως θετική ή αρνητική, καθώς μέσα στην διαχρονική διερεύνησης του θέματος, έχουν διαπιστωθεί αποτελέσματα που μπορούν να υποστηρίξουν και τις δυο απόψεις.

Η σχετική ανάλυση ξεκίνησε από την θεωρία του εκσυγχρονισμού, η οποία σε γενιές γραμμές υποστήριζε ότι η ανάπτυξη οδηγεί σε ποιοτικότερους δημοκρατικούς θεσμούς, ωστόσο στην συνέχεια, βρέθηκαν πολλές αναλύσεις που σημείωναν διαφορετικά δεδομένα. Για παράδειγμα, έχει σημασία για την απόδειξη αυτής της σκέψης, ο τρόπος με τον οποίο μετράται η δημοκρατία ή η οικονομική ανάπτυξη. Και ενώ για την τελευταία έχει υπερισχύσει να εφαρμόζεται η μέτρηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ μιας χώρας, αρκετοί δείκτες μέτρησης της δημοκρατίας και των επιμέρους θεσμών της υπάρχουν σήμερα, με αποτέλεσμα να μην είναι πάντα συγκρίσιμα τα προκύπτοντα αποτελέσματα από τις διάφορες μελέτες.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα στηρίχτηκε σε μέτρα τα οποία σε σημαντικό βαθμό είναι κοινώς αποδεκτά από την διεθνή κοινότητα σε σχέση με το υπό εξέταση θέμα. Έτσι, χρησιμοποιήθηκαν αρχικά στοιχεία από την Παγκόσμια Τράπεζα για την μέτρηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ των χωρών του κόσμου εκφρασμένο σε σταθερά δολάρια του 2015 και σε σχέση με την μέτρηση της δημοκρατίας επιλέχθηκαν δυο διαφορετικά ινστιτούτα που ασχολούνται με αυτό το θέμα.

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας ωστόσο, είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν αντιφατικά, όχι ως προς τις διαφορετικές πηγές μέτρων μέτρησης της δημοκρατίας, όσο κυρίως με την επίδραση της ανάπτυξης και του σημείου στο οποίο ήδη βρίσκεται μια χώρα. Αναλυτικότερα, η ανάπτυξη, μετρούμενη ως ο ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ των χωρών που ήταν διαθέσιμες για τα δυο ινστιτούτα και την Παγκόσμια Τράπεζα (182 και 145 χώρες αντίστοιχα για το δείκτη Freedom in the World και για τους δυο⁹ δείκτες του Polity V) δεν φάνηκε να

αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα του επιπέδου δημοκρατίας σε καμία από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις.

Από την άλλη μεριά ωστόσο, το μέγεθος του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ φάνηκε να είναι προβλεπτικός παράγοντας του επιπέδου δημοκρατίας (μετρούμενο με τρεις διαφορετικούς τρόπους- δείκτες), καθώς όσο μεγαλύτερο πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ διέθετε μια χώρα, τόσο καλύτερη ποιότητα δημοκρατίας είχε. Το συμπέρασμα αυτό σε γενικές γραμμές φαίνεται να επιβεβαιώνεται η θεωρία του εκσυγχρονισμού σε μακροχρόνια όμως βάση καθώς η ποιότητα της δημοκρατίας δεν φαίνεται να βελτιώνεται από βραχυχρόνιες θετικές ή αρνητικές επιδράσεις στον ρυθμό ανάπτυξης μιας χώρας.

Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί σχετικά με την υπόθεση των La Porta et al. (1998) σχετικά με την επίδραση του δικαίου στην ανάπτυξη, ότι αυτή επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, η οποία ωστόσο δεν δείχνει να επιβεβαιώνει την υπόθεση με βάση την οποία το είδος του δικαίου επηρεάζει την δημοκρατία (τουλάχιστον για το δείγμα 49 χωρών που χρησιμοποιήθηκε και από τους La Porta et al., 1998).

Σε γενικές γραμμές και παρά τους περιορισμούς της εν λόγω έρευνας με σημαντικότερο ίσως αυτόν που συνδέεται με το στατιστικό πρόγραμμα που ήταν διαθέσιμο στον γράφοντα, το οποίο οδήγησε σε χρήση απλούστερων μεθόδων σε σχέση με την σχετική βιβλιογραφία, κρίνεται έντονη η ανάγκη για περαιτέρω συζήτηση και έρευνα σχετικά με το θέμα αυτό, καθώς μια προέκταση της παρούσας έρευνας θα ήταν η αναζήτηση επιβεβαίωσης ή όχι των ευρημάτων της εργασίας σε ένα στενότερο δείγμα χωρών, κατάλληλα χωρισμένων με βάση το εισόδημά τους.

Βιβλιογραφία

- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2008). Persistence of power, elites, and institutions. *American Economic Review*, 98(1), 267–293
- Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J. (2002). Reversal of fortune: Geography and institutions in the making of the modern world income distribution. *The Quarterly Journal of Economics* 117(4): 1231-1294.
- Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J. (2005). Institutions as a Fundamental Cause of Long-Run Growth. In Philippe Aghion and Steven N. Durlauf (editors), *Handbook of Economic Growth, Volume 1A*, Amsterdam: Elsevier, 2005, p. 385-472.
- Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J., Yared, P. (2008). Income and Democracy. *American Economic Review*, 98, 808-842.
- Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J., Yared, P. (2009). Reevaluating the Modernization Hypothesis. *Journal of Monetary Economics*, 56,1043-1058.
- Acemoglu, D., Naidu, S., Restrepo, P., Robinson, J.A. (2019). Democracy does cause growth. *J. Polit. Econ.* 127 (1), 47–100.
- Acemoglu, D., Robinson, J. (2012). *Why Nations Fail*, New York: Crown.
- Acemoglu, D., Robinson, J. (2018). Beyond Modernization Theory. *Annals of Comparative Democratization*. 16(3): 26-32.
- Albertus, M., & Menaldo, V. (2018). *Authoritarianism and the elite origins of democracy*. Cambridge University Press
- Auty, R. (2001). *Resource Abundance and Economic Development*. Oxford University Press, Oxford.
- Banerjee, A., Iyer, L. (2005). History, Institutions, and Economic Performance: The Legacy of Colonial Land Tenure Systems in India. *The American Economic Review* 95(4): 1190-1213.

- Barro, R. (2015). Convergence and Modernization. *Economic Journal*, 125, 911-942
- Boix, C. (2011). Democracy, Development, and the International System. *American Political Science Review*, 105:809-828.
- Brieger, S., Markwardt, G. (2020). The Democracy–Economy–Nexus. *Review of Economics*. 71(2): 1–167.
- Colagrossi, M., Rossignoli, D., Maggioni, M. (2020). Does democracy cause growth? A meta-analysis (of 2000 regressions). *European Journal of Political Economy* 61: 101824
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven: Yale University Press.
- Fatas, A., Mihov, I. (2003). The case for restricting fiscal policy discretion. *Q. J. Econ.* 118, 1419–1447.
- Folke, S., & Nielsen, H. (2006). Introduction: Aid relations, aid impact and poverty reduction. In S. Folke (Ed.), *Aid impact and poverty reduction* (pp. 1–27). Palgrave Macmillan.
- Ghardallou, W. (2021). Political origins of financial structure in developing countries. *Rev Dev Econ*. 25(2):895-915.
- Ghardallou, W. (2022). Financial System Development and Democracy: A Panel Smooth Transition Regression Approach for Developing Countries. *Journal of the Knowledge Economy*. 1-22.
- Ghardallou, W., Sridi, D. (2022). Democracy and Economic Growth: a Literature Review. *Journal of the Knowledge Economy*. 11(3):982-1002.
- Glaeser, E., La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. (2004). Do Institutions Cause Growth? *Journal of Economic Growth*, 9, 271-303.
- Glaeser, E., Ponzetto, G., Shleifer, A. (2007). Why Does Democracy Need Education? *Journal of Economic Growth*, 12, 77-99.

- Gründler, K. & Krieger, T. (2016). Democracy and growth: Evidence from a machine learning indicator. *European Journal of Political Economy* 45: 85–107.
- Haber, S., Menaldo, V. (2011). Do natural resources fuel authoritarianism? A reappraisal of the resource curse. *Am. Polit. Sci. Rev.* 105 (1), 1–26.
- Haggard, S., & Kaufman, R. R. (2016). *Dictators and democrats: Masses, elites, and regime change*. Princeton University Press
- Havranek, T., Horvath, R., Zeynalov, A. (2016). Natural resources and economic growth: a meta-analysis. *World Dev.* 88, 134–151.
- Heller, P. (2000). Degrees of Democracy: Some Comparative Lessons from India. *World Politics*, 52(4): 484–519
- Henisz, W.J. (2004). Political institutions and policy volatility. *Econ. Polit.* 16, 1–27.
- Kabir, M., Alam, N. (2021). The Efficacy of Democracy and Freedom in Fostering Economic Growth. *Emerging Economy Studies*. 7(1) 76–93.
- Kaidi, N., Mensi, S. (2019). Financial Development, Income Inequality, and Poverty Reduction: Democratic Versus Autocratic Countries. *Journal of the Knowledge Economy*. 11(4):1358-1381.
- Karl, T. L. (1990). Dilemmas of Democratization in Latin America. *Comparative Politics*, 23(1): 1–21.
- Libman, A. (2012). Democracy and growth: Is the effect non-linear? *Economic Research Guardian*, 2, 99–120.
- Lindberg, S. I. (2009). *Democratization by Elections: A New Mode of Transition*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1): 69–105.
- Mathonnat, C., & Minea, A. (2019). Forms of democracy and economic growth volatility. *Economic Modelling* 81: 594–603.

- Moricz, S., Sjöholm, F. (2014). The Effect of Elections on Economic Growth: Results from a Natural Experiment in Indonesia. *IFN Working Paper No. 1023*
- Narayan, P.K., Narayan, S., Smyth, R. (2011). Does democracy facilitate economic growth or does economic growth facilitate democracy? An empirical study of Sub-Saharan Africa. *Econ. Model.* 28 (3), 900–910.
- Nawaz, S. (2015). Growth effects of institutions: a disaggregated analysis. *Econ. Model.* 45, 118–126
- Nino-Zarazua, M., Horigoshi, A., Gisselquist, R. (2022). Aid's impact on democracy. *WIDER Working Paper 2022/15*.
- O'Donnell, G. (1973). *Modernization and Bureaucratic-Authoritarianism: Studies in South American Politics*, Berkeley: University of California International Institute.
- Plumper, T., & Martin, C. W. (2003). Democracy, government spending, and economic growth: A political-economic explanation of the Barro-effect. *Public Choice*, 117(1–2), 27–50.
- Prichard, W., Salardi, P., Segal, P. (2018). Taxation, non-tax revenue and democracy: new evidence using new cross-country data. *World Dev.* 109, 295–312.
- Przeworski, A. (2004). The Last Instance: Are Institutions the Primary Cause of Economic Development? Mimeo, New York University.
- Przeworski, A., Limongi, F. (1993). Political regimes and economic growth. *J. Econ. Perspect.* 7, 51–69.
- Quinn, D.P., Woolley, J.T. (2001). Democracy and national economic performance: the preference for stability. *Am. J. Polit. Sci.* 45, 634–657.
- Qureshi, M., Amin, A., Ameer, W., Ali, M. (2022). How important is Democratic form of Political Institution for Economic Growth, *Recollecting Discourses*. 21(1):273-290.
- Rajan, R., & Zingales, L. (2003). The great reversals: The politics of financial development in the twentieth century. *Journal of Financial Economics*, 69, 5–50.

- Reilly, B. (2001). *Democracy in Divided Societies: Electoral Engineering for Conflict Management*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rodrik, D. (2000). Participatory politics, social cooperation and economic stability. *Am. Econ. Rev.* 90, 140–144.
- Ross, M.L. (2001). Does oil hinder democracy? *World Polit.* 53 (3), 325–361.
- Ross, M.L. (2015). What have we learned about the resource curse? *Annu. Rev. Polit. Sci.* 18, 239–259
- Sachs, D., Warner, A. (1995). Natural Resource Abundance and Economic Growth. National Bureau of Economic Research working, Cambridge, MA paper 5398.
- Saha, S., Zhang, Z. (2017). Democracy-growth nexus and its interaction effect on human development: A cross-national analysis. *Economic Modelling* 63: 304–310.
- Sala-i-Martin, X. (1997). I just ran two million regressions. *Am. Econ. Rev.* 87, 178–183.
- Sandalcilar, A. L. (2013). Democracy and growth: evidence from transition economies. *American International Journal of Contemporary Research*, 3(1), 63–75.
- Sirowy, L., Inkeles, A. (1990). The effects of democracy on economic growth and inequality: a review. *Stud. Comp. Int. Dev.* 25, 126–157.
- Sokoloff, K., Engerman, S. (1997). Factor endowments, institutions, and differential paths of growth among new world economies: A view from economic historians of the United States. In Harber, S. (ed.) *How Latin America Fell Behind* (pp 260-304). Stanford: Stanford University Press.
- Tohmé, F., Caraballo, A., Dabus, C. (2021). Instability, political regimes and economic growth. A theoretical framework, *Metroeconomica*. 73(1):291-317.
- Yang, B. (2007). Does democracy lower growth volatility? A dynamic panel analysis. *J. Macroecon.* 30, 562–574

Younsi, M. & Bechtini, M. (2018). Economic growth, financial development, and income inequality in BRICS countries: does Kuznets' inverted U-shaped curve exist? *Journal of knowledge Economy*